REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele
BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat. Iulin Leopold (VII Erzsébet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 21.)

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 113 — Anul LXXI. Braşov, Vineri-Sâmbătă 24 Mai (6 Iunie) 1908.

Prietinia între Englezi şi Francezi.

Europa întreagă şi toate gazetele europene se interesează de vre-o lună de zile mult de apropierea între Anglia şi Francia, care zilele trecute şi-a primit consfinţirea prin vizita preşedintelui republicei franceze Fallières la Londra.

Vizita s'a făcut cu prilejul unei expoziţii anglo-franceze, organizată la Londra, ba s'ar putea crede că însăşi expoziţia s'a pregătit cu scopul ca Fallières să poată vizita pe Englezi.

Deşi în trecutul lor aceste două popoare apusene au fost adese-ori învrăjbite, de vre-o câţiva zeci de ani ele trăiesc în pretinie. Prin desvoltarea industriei şi a comerciului Englezilor şi a Francezilor, iar mai cu samă prin înaintarea lor în cultură, aceste popoare şi-au dat silinţa să înlăture tot ce ar putea să nască vrajbă între ele, pe de altă parte şi una şi alta au lucrat pentru susţinerea păcei ori unde.

Ceea ce pe noi ne interesează în deosebi, este că vizitei şi sărbătorirei lui Fallieres în Anglia i se dă mare însemnătate politică. S'a vorbit până acuma prin ziare chiar de o alianţă militară anglo-franceză, care împreună cu Rusia ar alcătui o *nouă triplă alianţă* şi ar putea să pună o oarecare stavilă politicei esclusiv pangermaniste, ce se face sub firma vechei triple alianţe din mijlocul Europei (Germania, Italia şi Austro-Ungaria.)

In cele câteva zile de şedere a preşedintelui francez la Londra, onorurile, serbările, banchetele şi însufleţirea caldă a poporului englez l'au însoţit pretutindeni. Călduroase manifestaţiuni de prietenie a primit preşedintele Fallieres şi dela colonia franceză din Londra, care împreună cu poporul englez se întrecea şi se unea în însufleţirea lor pentru prietenia pe care o pecetluiau strângerea de mână a unui coborîtor de regi, Rege şi Impărat şi a unui bătrân şi înţelept cetăţean, tot atât de mare şi demn, din poporul pe care-l reprezintă.

Şi fiindcă venise vorba de pofta Germanilor de a-şi estinde puterea tot mai mult, ea nu-şi are cauza decât mai cu samă în sistemul autocratic, care e covârşitor în politica Prusiei şi a Regelui ei. Datătoare de măsură pentru întreaga politică a Germaniei e politica Junkerilor (a boierilor prusieni) cari s'au pomenit stăpâni pe situaţiunea din Prusia şi au introdus apoi alegeri cam ca pe la noi după un sistem electoral de castă ce le venea aşa de bine lor şi care este şi rămâne reacţionar încât nu se mai potriveşte nicidecum pentru împrejurările de astăzi. Iunkerii prusieni şi-au dat silinţa să păstreze acest sistem asupritor, chiar şi după ce în celelalte state federale ale Germaniei au pătruns reforme electorale democratice.

Numai mulţumită acestei politice s'a putut vota în dieta prusiană o lege ca aceea, prin care se dă dreptul celor mai tari şi mai avuţi precum şi statului să cumpere cu forţa moşiile Polonilor agonisite de moşii şi strămoşii lor luându-le astfel pământul, care le dă putere aşa de mare după zicala: „a cui e pământul a aceluia e şi Ţara“.

Se vede însă că atât reprezentanţii acestei politice prusace cât şi poporul german mai ales simt greul sistemului reacţionar ce dăinueşte încă în Prusia, care dacă nu tocmai o compromite atrage ura altor neamuri asupră-i. Dieta prusiană, care va ieşi din alegerile ce urmează să se facă în luna lui Iunie, e chemată a hotărî dacă trebue ori nu să se facă vre-o schimbare în sistemul electoral de astăzi. Intre reacţionar şi democraţie s'a încins o luptă aprigă şi e cu putinţă, ca spre mângăerea tuturor iubitorilor de libertate să birue cauza celor drepţi şi nedreptăţiţi.

Dacă se va întâmpla aceasta, atunci Prusianii şi Germanii pot privi cu mai multă linişte la manifestaţiunea de prietinie între Englezi şi Francezi.

La jubileul „Gazetei“.

Blaj, 1 Iunie 1908.—Trimit pentru *fondul jubilar al „Gazetei“ 5* (cinci) coroane.

Primiţi şi din parte'mi sincerele felicitări la *jubileul duplu*.

Ioan German,
profesor.

Bucureşti, Ianuarie 1908. Cele mai sincere şi româneşti urări „Gazetei“, conducătorului şi redactorilor ei. Să le dea D-zeu fericire şi viaţă lungă, să dea D-zeu să trăiască această foaie a românismului cât va trăi pământul Transilvaniei pe care l'a apărat cu sfinţenie şi privigheat cu atâtea griji grele.

C. M. Bĕrcan.
fost institutor.

Bucureşti, Februarie 1908. — Iţi urez să trăeşti ani mulţi, şi să-ţi vezi aspiraţiunile realizate, aşa dum cum îţi doreşte inima. Aceleaşi urări şi iubiţilor colegi dela „Gazetă“, cărora le doresc succes în lupta lor de toate zilele. Cu Dumnezeu înainte, căci isbânda este a acelora, cari ştiu dovedi mai multă stăruinţă şi statornicie.

Iuliu Roşca.

Năsăud. Doresc *„Gazetei Transilvaniei“* vrednicei mame a ziaristicei române, ca trăind cât va trăi neamul românesc, ţiuând cu tărie în mână drapelul naţiunei noastre, lucrând din toate puterile pentru a ne lumina şi întări, păstrând toate cele moştenite dela străbunii noştri, *să fie de toată lumea iubită, respectată şi să poată serba jubilee mai fericite; iar actualului domn director jubilant să serbeze şi jubileul de 100 ani.*

Artemiu I. Mureşianu,
cand. de advocat.

P. S. Trimit pentru *fondul jubilar al „Gazetei“* suma de 5 (cinci) coroane.

A. M.

Zărneşti, în 20 Aprilie 1908. — Mult Onorate d-le Director şi d-le Redactor a mult valoroasei şi renumitei „Gazeta Transilvaniei“. Cu o mare bucurie şi iubire viu a vă felicita cu ocaziunea iubileului de 70 ani a mult preţuitei Gazete ce o redactaţi, ajungând razele ei în mare depărtare, peste hotară, la toţi ai noştri stimaţi fraţi. Doresc ca şi pentru viitor să ne abonăm şi să o cetim cu mare onoare, poftindu-vă din parte-mi, mult stimate d-le director şi d-le redactor, deplină sănătate şi bucurie la mulţi şi fericiţi ani pentru a continua frumoasa redactare. In fine binevoiţi a primi puţinul meu ofert de *două coroane* pentru fondul jubilar şi două coroane pentru abonamentul numărului popular până la finea anului 1908. Vă salut cu profund respect.

Ioan Răuţă,
comerciant.

Găbud, 1908, 27 Mai. — Onorate domnule redactor! Precum micile furnici sârguincioase unite într'un cuget fac un puternic muşinoiu, ca să aibă unde să se adăpostească pe timp de viscol, viu şi eu cu puţinul ajutor, deşi am trimes banii pentru nr. jubilar, dar cerce s'a şi publicat în nr. 14 de Duminecă, şi trimit acum cu mandat postal *3 (trei) coroane*, ca precum din firicelele de năsip se închiagă zidul cel mai puternic, aşa şi cărămizile mele cu celelalte mii să formeze un fundament, pe care să nu-l frângă sabia duşmană. Doresc încăruntitului d-n Dr. Aurel Mureşianu zile frumoase, ca ele să ni-se arete şi mai roditoare. Să ajungem şi jubileul de o sută de ani şi încă la alte sute de ani, până la cea din urmă suflare de Român.

Ariton Oprinca,
econom.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Scrisoare.

Pentru E. P.

Dacă azi pornesc la Tine'n zbor pe-aripa fantaziei
Şi strein 'Ţi-aduc ofrandă preoteas'a Poeziei
Şirele aceste, — iartă! Vina mare, vina'ntreagă
Cântecele tale-o poartă şi durerea ce ne leagă.
Dorul tău, a cărui jale o'nţeleg priveghitori
De'l ascult în nopţi cu lună — mă trezesc cu el în zori.
Vina-i: plânsu'ţi o mireasmă, rouă strînsă pe un crin.

Gânditoare'mi pari ca Elza când visa de Lohengrin
Şi te-asemuesc din basm cu trista Floare-de-cicoare..
[Fără maştera-i Ursită: „cine o sărută moare“!]
Ori eşti soră cu Sfiala? Şi tresai uşor de-un tunet
Când de geam — privind la nori — lin îţi razemi
[capul brunet?!
Ori eşti blondă, pătimaşă şi cu buze de rubin,
Ochii tulburi, sânu'n floare pururi gata de suspin!?

Albatros cu aripi frânte — par — pe-o stâncă
[lângă mare
Am străfulgerări de vise de pe vremuri legendare,
De viteji pe coif cu fulger morţi în mâni cu spada
[ruptă..
Vreau să-i cânt, dar tinereţa-mi irositu-sa în luptă,
Lupta lacrimilor grele, toate'n suflet picurate
— Neştiind să plâng — acolo ele gem învălurate,
Zace'n marea lor sărată lucitoru-argint al minţii...
Unde-i dragostea să'l scoată făurindu mi scut
[credinţii?!
— — — — — — — — — — — —
Dorul tău, a cărui jale o'nţeleg priveghitori
De'l ascult în nopţi cu lună — mă trezesc cu el în zori.
Că porneşte azi la Tine'n zbor pe-aripa fantaziei
Şi strein 'Ţi-aduce ofrandă preoteas'a Poeziei
Şirele aceste, — iartă'l! Vina mare, vina'ntreagă
Cântecele tale-o poartă şi durerea ce ne leagă...

Nicolae Brătianu.

Amintiri din Ardeal.

Tripla alianţă.

In vara anului 1884 mă aflam în vacanţă în comuna mea natală şi eram ocupat cu munca câmpului, că tatăl meu, deşi era preot de meserie, totuşi era unul dintre cei mai harnici agricultori din împrejurimi. De altcum nu e lucru de mirat că mai toţi preoţii din Transilvania se ocupă serios cu agricultura, că altfel nu ar putea scoate la căpătâi, mai cu seamă că sfeştaniile au scăzut la 20 şi chiar la 10 bani şi te scoală în puterea nopţii să-i faci sfeştanie creştinului şi să-i stropeşti cu apă molivită (sfinţită) şi vitele, că le trimite la munte la păşune. De aceea să nu vă prindă mirarea, când veţi întreba pe vre-un fiu de preot din Transilvania, ce este tatăl său; căci în cele multe cazuri vi se va răspunde că tata este econom sau agricultor cu barbă, în loc de preot. Şi nu greşeşte, că în zilele de lucru numai barba deosebeşte pe preotul transilvănean de ţărani. Şi să nu credeţi că dacă preotul din Ardeal se ocupă de agricultură, îşi neglijează biserica. Nu, Doamne fereşte, slujba bisericească şi-o face pare că ar sta mitropolitul la spatele lui, dar şi poporul o merită asta, că dela biserică numai o boală grabnică îl poate reţinea.

Este bisericos poporul nostru din seamă afară şi crede în cele sfinte minune mare, furturi şi pricine nu se prea întâmplă că îi e frică poporului de molitva de blăstăm. 'Mi aduc aminte că un ţăran dela noi având un proces, s'a căpuit de niţică cinste petru advocatul lui, adică a cumpărat doi peşti mari vii, pe cari i-a pus în fântână până dimineaţă când avea să-i ducă plocon advocatului.

Dar dimineaţă fiind chiar ziua de sfântul Ilie, se duce omul meu cu noaptea în cap să scoată peştii din fântână — dar iai de unde nu-s. — I-a şterpelit cineva peste noapte şi bietul creştin în loc de-a alerga la primărie vine la tata şi-i spune păţania.

Inainte de a se termina slujba bisericească, apare tata cu cartea în uşa altarului şi învită pe popor să îngenunchieze, că este silit a ceti slujba de blăstem. Abia pronunţase aceste cuvinte şi un ţăran se apropie şi spuse:

— »Nu mai ceti, părinte, că s'au găsit peştii!«

Au teamă ţăranii de slujba ce de foc, dar în schimb şi popii îşi pricep chiemarea.

*

La nunta unei surori de-a mele, când era petrecerea în toiul ei, vine un ţigan, nu altcineva, să meargă tata să-i îngroape un copil născut mort.

Tata fiind bine dispus, ca la nuntă, răspunse ţiganului fără de a-şi da seamă, că acum nu are timp. Să mai aştepte. Şi ştiţi ce a replicat ţiganul?

— »Nu face nimic, părinte, dacă nu aveţi acuma timp, o să aduc eu copilul aci şi vă veţi duce cu el la groapă când veţi avea timp«.

Ce mai putu face tata? A lăsat nuntaşii şi s'a executat ducându-se la ţigani.

*

Dar să trecem la obiect, adecă la tripla alianţă.

Cine a format tripla alianţă?

Pe acel timp se afla la noi ca scriitor în cancelaria comunală un rigorozant în drept anume Drăghici, de fel din comuna vecină Săcădate, fusese pe vremuri cel mai bun student şi ultimul an de drept îl începuse la universitatea din Pesta, dar din cauza alcoolului scăpătase şi deveni un fel de scriitor comunal şi trăia mai mult din milă, că o zi lucra şi trei zile bea — *sic* — *iubeo sic vollo* era diviza lui. Şi când venea primarul de îl învita la cancelarie la lucru zicându-i:

— »Domnule, te aşteaptă lucrările, vino în cancelarie, ce faci aici«? Ii răspundea:

— »Quod licet Jovi, non licet bovi«.

Şi nu se mişca din cârciumă decât atunci când avea poftă.

Revista politică.

Desbaterile în *dieta ungară* merg strună. In şedinţa de Sâmbătă în afară de ordinea de zi a ajuns la pertractare aşa zisa *„apropiaţie“*, adecă întrarea în vigoare a budgetului. Căci pertractându-se budgetul anului 1908 trebue ca acesta cât de curând să se ridice la valoare, deoarece întrându-se în luna a şasea, am ajuns acolo, că punerea în praxă a budgetului se va putea efectui numai pe a doua jumătate a anului existent, iar pentru jumătatea trecută guvernul a manipulat pe baza indemnităţii numai.

Fiind pusă de urgenţă la ordinea de zi apropiaţia, s'a primit cu mare însufleţire. La cestiunea aceasta dintre deputaţii naţionalişti a vorbit numai d-l Dr. A. *Vlad*, care nu primeşte proiectul, deoarece e de credinţa, că oficianţilor publici li s'a pus în vedere îndeplinirea pretenziunilor lor, cari par a fi foarte mari şi prea exagerate.

Se ocupă apoi de ţinuta partidului independist, despre care susţine că şi-a părăsit principiile de până acum şi că guvernul s'a pus în serviciul unei singure rasse.

In şedinţa de Marţi dieta a votas aşa numita „novellă-penală“ adecă *modificarea şi întregirea codului penal*. La desbaterea acestui proiect au luat cuvântul mai vârtos deputaţii-advocaţi. Dintre deputaţii naţionalişti a luat cuvântul dep. Dr. A. *Vlad*, care s'a ocupat cu proiectul din punct de vedere juridic declarând că numai atunci va vota această lege dacă se vor lăsa din el unele dispoziţii, cari sunt păgubitoare din punctul de vedere al jurisdicţiei administrative.

*

Cel mai nou proiect de lege, cu care contele Apponyi vrea să fericească ţara, este acela prezentat în şedinţa de Luni a camerei, privitor la *învăţământul gratuit în şcoalele poporale*. Apponyi vrea prin proiectul său să scape pe susţiitorii de şcoale de toate grijile, dar în proiectul său de lege ia dispoziţiuni, cari în privinţa materială sunt foarte asupritoare pentru şcoalele elementare confesionale şi totodată gravaminoase pentru autonomia bisericilor.

Apponyi susţine în motivarea proiectului său, că după statistică din 3,153.763 copii obligaţi a cerceta şcoala, numai 2,507.916 o cercetează, adecă numai 79·5%, pe când 645.820 copii sunt lipsiţi de orice instrucţiune. Faptul acesta îl atribue împrejurărei, că susţiitorii de şcoale sunt îndreptăţiţi după lege a încasa taxe şcolare (didactru) şi că după lege mai sunt prescrise şi alte taxe. In anul şcolar 1904—5 au intrat în total ca taxe şcolare 2,422.222 coroane. Din suma aceasta se vine o parte nu neînsemnată şi pe şcoalele române confesionale. Dar suma ce-o arată ministrul în motivare e socotită prea jos, după ce e ştiut, că contribuirile la noi să fac în partea cea mai mare nu în bani, ci în cereale. Starea aceasta o află ministrul nemai suportabilă. Scopul lui e vădit: să slăbească şi mai mult venitele şcoalelor noastre pentru ca aceste să fie dearândul constrânse, vrând nevrând, ca sau să se arunce în braţele statului, sau să se desfiinţeze pe sine însă-le. In alte împrejurări, când statul ar fi cu egală consideraţie la interesele de viaţă ale şcoalelor şi ale culturei noastre, gratuitatea învăţământului aşa cum vrea s'o esecute Apponyi, ar fi un sprijin şi numai spre binele desvoltărei lor; în împrejurările de azi însă trebuie să fim cu ochii în patru în faţa noului proiect.

*

In aceeaşi şedinţă Apponyi a prezentat şi un proiect de lege privitor la înfiinţarea de *şcoli economice de repetiţie*, cari ar fi chemate „să încheie învăţământul poporal“. Şi faţă de acest proiect trebue să fim cu băgare de seamă, căci suntem păţiţi. Ştim doar cu toţii că actuala politică de stat nu caută: de corespunde şcoala şcopului pedagogic şi cultural, ci *caută numai progresul în limba maghiară*. Şi tare ne teamă, că şi aceasta lege, care sună de altfel bine la ureche, să nu urmărească tot numai învăţarea limbei statului. Apponyi avuse de gând ca aceste două legi să le treacă prin dietă încă înainte de vacanţele de vară. După o ştire mai nouă Apponyi, la cererea preşedintelui camerei Justh, s'ar fi gândit altfel şi le-a amânat pe toamnă.

Se zice, că dieta în urma marilor călduri va lua vacanţe de vară la mijlocul lunei Iunie st. n.

*

In şedinţa de eri a dietei ministrul de agricultură Daranyi a prezentat un proiect de lege privitor la *promovarea creşterei vitelor*.

Studenţi universitari români învinuiţi pentru agitaţie. In unul din numerii trecuţi am adus ştirea, că mai mulţi studenţi români dela universitatea din Budapesta au fost traşi în cercetare disciplinară de către senatul universitar pe motiv, că la un banchet dat în Budapesta, la care au participat şi câţi-va deputaţi naţionalişti, ar fi ţinut discursuri politice aţâţătoare. O telegramă ce ne soseşte acum din Budapesta, ne anunţă că senatul universitar *a încetat cercetarea*, dovedindu-se acusele aduse de neîntemeiate.

Deputaţii naţionalişti şi noua lege a lui Apponyi.

Budapesta, 4 Iunie n. 1908.

Clubul deputaţilor naţionalişti dietali a ţinut Marţi şi Mercuri şedinţe, luând în desbatere noul proiect de lege al ministrului Apponyi privitor la învăţământul gratuit în şcoalele poporale. S'a hotărât respingerea proiectului, de oarece sub masca gratuităţei el cuprinde o nouă lovitură în contra şcoalelor naţionalităţilor şi fiindcă dispune, ca matriculele şi certificatele de absolvire să fie făcute în ungureşte şi în şcoalele unde limba de învăţământ nu este cea ungară.

Mercuri după amiazi s'a întrunit şi comisiunea dietală pentru afacerile instrucţiunei publice luând în desbatere noul proiect al ministrului Apponyi. La aceasta şedinţă a luat parte şi dep. V. *Goldiş*, care este membru al acestei comisiuni, şi a ţinut un discurs în numele partidului naţionalităţilor arătând punctul de vedere al naţionalităţilor.

Dep. Goldiş a declarat că deşi este în principiu pentru gratuitatea învăţământului, proiectul lui Apponyi nu aduce însă nici o înlesnire şcoalelor româneşti şi se mărgineşte numai la desfiinţarea taxei de 30 bani, pe care o plătesc părinţii pentru penziune. Comunele greco-orientale fac mari sacrificii pentru menţinerea şcoalelor. Declară că nu aprobă dispoziţia proiectului de lege, prin care statul desfiinţează şcoalele confesionale şi puterea lor naţională, legând în schimb de condiţii foarte grele compenzaţiile ce le acordă. Deputatul Goldiş termină declarând că nu primeşte proiectul.

Ministrul *Apponyi* declară că în primul rând are în vedere interesele statului şi naţiunei ungare si cere şcoalelor o activitate positivă în direcţie patriotică. Şcoalele, *cari nu vor putea răspunde cererilor în această privinţă, vor fi desfiinţate.*

Proiectul a fost apoi primit.

*

Clubul naţionalist s'a ocupat în şedinţele sale de Marţi şi Mercuri şi cu alte proiecte, cari vor fi depuse în Cameră. In ceea ce priveşte reforma electorală, care este cu totul necunoscută, s'a decis că partidul trebue să stea în aşteptare. După informaţiile luate, guvernul vrea să aducă o reformă electorală, în care să introducă votul universal plural şi pe faţă; acest guvern nu va aduce reforma adevărată cerută de popor. Chiar în acest caz, se crede însă că naţionalităţile vor putea obţine 50—60 de mandate.

Deputaţii s'au ocupat apoi cu acţiunea pe care trebue să o desfăşoare în timpul vacanţelor şi s'a hotărât a se ţine mari întruniri poporale şi a se continua cu organizarea partidului.

Situaţia Românilor bucovineni. Poporul român din Bucovina, care de câţiva ani a fost desbinat din cauza conducătorilor săi şi reprezentat prin două tabere, una democratică şi alta naţională, după cum se prevede în cel mai apropiat timp, se va uni cu prilejul alipirei Românilor bucovineni de marele partid creştin-social din Austria.

Spre acest scop s'a şi ţinut Dumineca trecută o adunare a bărbaţilor de încredere a ambelor partide româneşti, sub numirea de »Adunarea bărbaţilor de încredere ai partidului creştin-social român«. La această adunare a participat un număr foarte mare de persoane de încredere din toate unghiurile ţărei. După-ce s'a ales ca preşedinte al adunărei deputatul Dr. Aurel Onciul, acesta ia cuvântul şi declară că s'au pus toate mijloacele în mişcare pentru a se ajunge la pace şi bună înţelegere în partidul român. Apoi a prezentat adunărei un statut de organizare foarte bine alcătuit pe bazele partidului creştin-social. Statutul de organisare e lucrat de deputatul Dr. Aurel Onciul şi aprobat de clubul deputaţilor români din Viena. Statutul s'a primit unanim de către adunare cu modificarea, că partidul creştin-social-român îşi reservă mână liberă în toate afacerile naţional-culturale, în toate celelalte privinţe se alăturează necondiţionat la partidul creştin-social austriac. Adunarea a primit cu vie satisfacţie constituirea poporului român într'un partid creştin-social-român şi a hotărât unanim alipirea către marele partid creştin-social din împărăţie. Propunerea şi proiectul de împăcare al partidelor române a fost primite cu entuziasm şi s'a ales o comisiune pentru facerea împăcării.

»Femei întemniţate«. Ştim că tribunalul din Deva a condamnat pe soţia deputatului Vlad pentru »agitaţie« la o lună închisoare de stat. Osânda aceasta grea a produs în toate părţile locuite de Români mare surprindere si mâhnire. Osânda aceasta a pus însă pe gânduri şi pe şoviniştii maghiari, căci iată ce scrie ziarul »Budapesti Naplo«: »Avem obiceiul să ne îngrozim *de câte-ori e vorba de tiranii din Rusia*. Ei, — acum putem să ne îngrozim de noi înşine. Procuratura a intentat proces d-nei deputatului Dr. A. Vlad. Bine a făcut. Judecătoria însă n'a făcut bine, osândind o femee la o lună închisoare şi 600 cor. pedeapsă în bani. Căci în sfârşit, nu credem, că d-na Vlad să stăpânească talentul oratoriei în aşa măsură încât cu tiradele ei de naţionalism să fie în stare a primejdui ideea de stat. Ci credem, dimpotrivă, că soartea unei femei, care din pricina unei vorbării mai ascuţite ajunge să fie închisă o lună încheiată, e foarte acomodată de a stârni o agitaţie mult mai cu efect, decum e în stare să desvolte bărbatul ei cu întreg partidul său. *Dacă azi în ţara noastră se face agitaţie între naţionalităţi* — **vina e a sistemului.** Usurpăm terenul subt noi, dacă întregim şirul martirilor — cu femei martire«.

Avis d-lor procurori!

Un succes al socialiştilor în Prusia. La alegerile de delegaţi pentru dieta prusiană, cari s'au făcut Miercuri, social-de-

---

In comuna Răşinar de lângă Sibiiu era de asemenea aplicat în cancelaria comunală fostul profesor la liceul din Blaj, anume Paul Marin, la fel cu Drăghici. Şi prin jurul Blajului rătăcea un anume Sâmbetean rigorosant în medicină, care ajunsese şi el în categoria celorlalţi doi.

Intâmplarea a adus cu sine ca aceşti trei savanţi să se întâlnească în vara anului 1884 în comuna mea natală şi salutul lor a fost: Aceasta este adevărata triplă alianţă. Erau tari în latină toţi trei, pe timpul acela latina era studiul principal în licee.

— »Tres faciunt colegium«! Se îmbrăţişează şi se sărută. Erau toţi trei trezi ca lumina şi Drăghici nici una nici două, le zice:

— »Haideţi să mergem la popa Mihăilă, că ăla are vin la pivniţă şi este ospitalier, de vinul din cărciumă veţi fi sătuli şi voi«.

Sâmbeteanu răspunde:

— »*Si omnes consentiunt ego non contradico*«!

—»Ergo să mergem«!

Şi merşi au fost, că eu cu tata tocmai descărcam un car cu fân în grădină, când ne trezim cu ei cu pălăriile pe ceafă.

— »Salutările noastre respectuoase, părinte Mihăilă, venim să te salutăm ca magii dela răsărit«.

Tata văzându-i m'a închinat cu carul cu fân, trimiţându-mi pe servitorul Gligore să-mi ajute la descărcat, iar dânsul s'a dus să-şi primească oaspeţii, că îi plăcea de ei când îi vedea teferi.

Tata îi primeste cu cuvintele:

— Bine-aţi nimerit la noi, dar uite, preoteasa este dusă la câmp. Dacă voiţi, vă pun la dispoziţie brânză, slănină, ceapă şi prescuri, ce avem ca în zile de lucru.

— »Bravo«! răspunde Marin, — »mai îţi aduci aminte părinte de zicala:

Quid quid agis
Prudenter agas
Et respice finem.

Tata, care terminase cu teologia în anul 1847, era perfect în latină şi le traduse îndată cele mai de sus, adică: ori şi ce vei face să faci cu socoteală şi să te gândeşti la sfârşit.

Drăghici la acestea îi spune tatei:

— »Părinte, când ne-ai învitat la brânză şi ceapă gânditu-te-ai că ce urmează după asemenea mâncare«? Şi ceilalţi colegi răspunseră în locul tatei.

— »Băuturică, Părinte, niţel acrişor din pivniţa Sfinţiei Tale«.

Se întinse o masă pe iarbă sub umbra unui dud în grădină, şi până se aduse de ale gurei, ei cântau în cor:

Gaudeamus igitur
Juvenes dum sumus
Post molestam senectutem
Post jucundam juventutem
Nos habebit humus.

Tata prinde curaj şi după ce aduse servitoarea de ale gurei, o trimite să aducă din pivniţă o oală barosană cu vin.

Când apăru servitoarea cu vinul, aceştia o întimpină cu latineasca:

— »*Morituri te salutant*«!

Biata servitoare le răspunde:

— »Dacă poftiţi castraveţi verzi avem, dar murături nu«! S'a stârnit un râs de nu m'am mai putut răbda în carul cu fân şi am făcut schimb cu servitoarea luând şi eu parte la petrecere. Acum ţine-te gură, începe Drăghici:

„Edite bibite colegiales
„Post mortem nula voluptas“.

Sâmbetean îşi aruncă pălăria şi cu păharul în mână începe:

„Quid bene bibit
„Bene dormit.
„Qui bene dormit
„Non peccavit.
„Qui non peccavit
„In coelum venit.
„Ergo, qui bene bibit
„In coelum venit“.

»*Ergo bibamus pro salute Michaelis*«! şi dă-i cu păharul.

Mai scoatem o a doua şi a treia oală şi în timpul închinărei aduseră ei în discuţie pe Herodot, Ovidiu, Virgiliu, Cicero, Caesar, erau numai savanţi jurul mesei.

La a treia oală li se înmuiase la toţi glasul, aşa că nu o mai puteau duce şi simţeau un fel de oboseală, li-se închideau ochii, şi văzându-i în ce stare au ajuns strig la Gligore să aducă o sarcină de fân mai bun, să le aştearnă la umbră să se odihnească. Şi Gligore veni cu un braţ de fân şi le făcu paturi. Marin văzând pe Gligore cum le aşterne fânul, mai zice odată: »*sic transit gloria mundi*«! şi servitorul le spune: — »las' că mai aduce Gligore încă un braţ«.

S'a culcat oamenii mei, şi nu le-ai mai auzit gura, decât îi vedeai cu mâna alungând câte o afurisită de muscă, care venea să-i sărute, şi strănutând dau cu mâna şi mai ziceau:

»*Nolli me tangere*
»*Circulos meos*«.

25/V 1908 *De Sub Surul.*

Viaţa.

Vezi urlă vajnică pădurea,
Când norii scapără scântei:
Se bat stejarii cu furtuna
Şi birue turbarea ei.

Învingerea e a puterii
Viaţa doar în ea trăeşte...
Numai poporul tare 'nvinge
Şi'n mijlocul furtunii creşte.

Voi toţi cari plângeţi ca nebunii,
Lăsaţi, să plângă numai ei,

mocraţii au avut maioritate în trei sau patru cercuri electorale din Berlin şi în trei sau patru cercuri din provincie. Până acum socialiştii nu erau reprezentaţi în dieta prusiană.

Pelerinaj la Roma.*)

Veneţia. 31 Mai n. 1908.

După obositoarele zile din Roma, zile pline de momente mişcătoare şi neuitate, am sosit aici în liniştea mării, şi odihniţi la sânul ei, caut să vă dau o încheiere a raportului fugitiv, ce v'am scris despre acest memorabil pelerinaj, de care se va mai vorbi mult. V'am fost telegrafiat în 26 l. c. despre primirea cordială ce ne-a acordat-o S. Sa Papa Piu al X-lea. Ei bine repet, şi mă vor aproba toţi pelerinii, că aceasta a fost încununarea pelerinajului şi culmea călătoriei plăcute, ce am făcut'o pe pământul Italiei-mame.

S. liturgie românească în San-Pietro. Inainte de a vorbi însă de recepţia la vatican, trebue să amintesc despre s. liturgie solemnă, celebrată Marţi 26 Mai, în basilica S. Pietro. Această s. liturgie era să fie introducerea la audienţă, dar prin faptul că S. Sa a fost ocupat prea mult cu miile pelerinilor francezi, audienţa ni-s'a amânat pe Miercuri 27 Mai, şi astfel s. liturgie românească din vatican a rămas singură evenimentul zilei pentru noi.

A celebrat Preasfinţitul episcop al Orăzii Dr. D. Radu, asistat de canonicii Dr. V. Szmigelschi, N. Nestor, Dr. Fl. Stan, vicarul J. Macaveiu, Al. Gera, Dr. V. Lucaciu, protopopii Dragoş şi Popovici (Lugoj). Dr. C. Bulcu şi Dr. D. Fireza, ca diaconi. Procesiunea dela sacristie până la altarul principal al »catedrei s-tului Petru« — o distanţă considerabilă — a fost imposantă. Publicul străin foarte număros, privia cu uimire la aceasta intrare, asemenea celei a Papei, şi se întreba cu interes: ce este? — cine sunt?

Astfel multă lume a aflat despre *Români* din acest prilej. Decursul sfintei liturgii a fost solemn. Jurul e decorat întocmai ca şi la solemnitatea canonisării de Duminecă. Publicul credincioşilor asistenţi e destul de număros şi ales. Pe lângă ai noştri mai sunt de faţă toţi elevii români ai colegiului de Propagandă, toţi elevii colegiului grec în frunte cu rectorul, părintele Gaiser, părintele N. Franco, preot gr.-cat, amploiat la biblioteca vaticană, un archimandrit sârbesc, un preot din Alexandria, părintele Ciril Charon, un publicist entusiasmat de cauza aniversariului S. Joan Chrisostom, care se interesează mult şi de pelerinajul nostru, complementar şi el ai aceloraşi serbări — şi mulţi alţi străini.

Cântările le-a ţinut corul teologilor, care a cântat şi Duminică în biserica Propagandei, ajutat de părintele Antal, un puternic cântăreţ şi părintele Jenea din Lugoj.

Inainte şi în decursul sfintei liturgii cei mai mulţi pelerini, preoţi şi mireni, s'au spovedit la preoţi de ai noştri şi s'au cuminecat. Momentul acesta de o evlavie pătrunzătoare, a fost mişcător şi s'a relevat spre cinstea noastră.

(*Prânz la colegiul grecesc*). Direcţiunea colegiului grecesc, numit al Sfântului Atanasiu, în care erau până de curând Românii trimişi la Roma, a dat din acest prilej un prânz festiv, în onoarea Românilor. Au fost invitaţi pe lângă acei doi episcopi şi foştii alumnii români ai colegiului, încă vre-o câţiva fruntaşi, clerici şi mireni, ai pelerinilor, în total 15 persoane. A fost un prânz diplomatic, la care s'a toastat în mai multe limbi: italieneşte, greceşte, latineşte, nemţeşte. S'a relevat într'u toate importanţa Românilor şi rolul lor în Orient.

(*Escursiuni*). După amiazi s'au făcut escursiuni în diferite părţi, în jurul Romei: unii la Frascaţi, alţii la Albano, alţii la Grotta ferrata, vestita mânăstire a Bazilitanilor greci şi iară alţii la »Tre fontane«, celebra mânăstire a Trapiştilor.

(*Cină comună*). Seara, am fost la cină oaspeţii ilustrului Episcop al Orăzii, care a voit să întrunească odată la un loc pe toţi pelerinii, fiindcă 35 inşi (cei de cl. II), erau încuartiraţi într'alt loc, la »Sf. Marta«, sub conducerea părintelui Dr. D. Fireza.

Astfel s'a aranjat o cină comună la hotelul nostru »*Aliberi*«. In cursul cinei s'au rostit mai multe toasturi, prin cari s'a relevat importanţa manifestaţiunei bisericeşti şi naţionale, care s'a săvârşit prin acest pelerinaj. Au vorbit: Episcopul Dr. Demetriu Radu, — admirabil de frumos şi avântat, — Dr. Vas. Lucaciu, Episcopul Dr. V. Hossu, — relevând progresele pelerinajelor româneşti, trei la număr — badea George Pop de Băşeşti, pentru cei doi iluştri Episcopi, Ladislau Pop din Cluj si Dr. E. Daianu, care a vorbit pentru Românii gr. or., cari s'au ataşat la acest pelerinaj, — vreo 5—6 la număr, şi cari au putut vedea, că în Roma se respectă şi se păstrează ritualul oriental şi obiceiurile lui, mai mult chiar decât la noi acasă. — Seara aceasta, care a deschis inimile, a lăsat cea mai bună impresiune, pe care ilustrul Episcop Dr. Radu a caracterisat'o foarte potrivit prin câteva versuri de Alexandri.

Ziua din urmă.

Pe Mercuri, la 27 Mai la oarele 10½ a. m., a fost fixată audienţa noastră la Papa. La 9½ oare eram toţi pe piaţa San Pietro, în mare ţinută: preoţii în gală, damele cu voal negru, domnii în frac. Două dame au îmbrăcat costum naţional: D-na Crăciun din Lugoj, avea un splendid costum din România, ear d-şoara Getta Hodoş, copila desmierdată de toţi, purta un minunat costum de Selişte. Aceste costume, şi reverenzile de gală ale canonicilor şi protopopilor noştri, făceau senzaţie, şi atrăgeau toate privirile. Rar se va fi vorbit în Roma despre Români, ca în această zi.

Fiecare pelerin aveà bilet pentru audienţă. La grupul nostru respectabil s'au mai adaus 6 elevi români ai colegiului de Propaganda şi vr'o câţiva elevi minoriţi din Moldova, Români şi ei, cari doriau să asiste la recepţiunea noastră. Astfel eram binişor peste o sută.

La 10 oare am intrat în sala destinată: *sala conzistoriului*, o sală foarte mare. Fiecare a putut şedea, atâtea scaune erau în rând pe lângă părete.

Ceva înainte de 11 oare se apropie Sfântul Părinte însoţit de curtea sa: trei gardişti de onoare, un camerar, un membru al gardei nobile, şi maiordomul Bisleti. Am îngenunchiat şi ne-a binecuvântat, apoi ne-am ridicat în picioare. Insoţit de cei 2 Episcopi ai noştri, Sfântul Părinte a mers în jur pe la fieştecare, şi cum i-au fost prezentaţi i-au sărutat mâna şi au răspuns la întrebările ce le adresa ici colea.

După acest părintesc »cercle« Sf. Părinte şi-a ocupat tronul şi Episcopul Radu a rostit latineşte acel discurs important, pe care vi l'am trimis întreg în traducere fidelă.

Predarea a fost vrednică de cuprinsul său important. S. Sa asculta cu vădit interes, şi sublinia cu gestul său amabil pasagele mai importante; astfel a subliniat şi pasajul, în care se recitau declaraţiile lui Ioaniţiu Impăratul: *„Nos genere et sanguine Romani"*.

Sfârşind Episcopul Radu, pelerinii au aclamat cu »să trăiască« entusiaste.

Papa a poftit pe cei doi Episcopi să şeadă, unul de-a dreapta, altul de-a stânga, şi apoi a răspuns. Rar şi respicat, blând şi părintesc, a vorbit aşa de pătrunzător pentru noi, încât şi cei ce nu ştiu italieneşte, l'au înţeles.

A spus, că se bucură şi-şi gratulează că vede atâţia Români în jurul său. Nu s'a îndoit că din prilejul jubileului său sacerdotal, »bunii Români« nu vor lipsi dintre cei ce-l felicită, fiindcă cunoaşte alipirea noastră de Roma şi scaunul ei apostolic.

»*Romeni sono doppiamente Romani*« (Românii sunt de două-ori Romani) — zise Papa Piu al X. — Romani prin sânge şi Romani prin credinţă. Când împăratul Romei v-a dat vouă misiunea cea mare în Orient, voi aţi dus acolo din Roma şi sămânţa creştinismului, religiunea Romei lui Petru, şi a-ţi păstrat'o în mijlocul tuturor turburărilor.

De aceea se bucură, că cu atâta jertfă am venit la Roma, unde putem vedea şi urmele părinţilor — o parte din trecutul nostru glorios — şi şi monumentele religiunei, pe care am păstrat'o. Mulţumeşte pentru aceasta nouă dovadă a dragostei şi alipirei fieşti şi ne binecuvântă pe toţi:

»Binecuvânt biserica voastră, care v'a susţinut în legătura Romei părinteşti; binecuvânt episcopatul vostru, în frunte cu Metropolitul vostru şi episcopatul catolic latin, care vă ajută.*) Binecuvânt pe Majestatea Sa ces.-apost. Francisc Iosif I, care este Domnitorul vostru şi regele patriei voastre, binecuvânt pe arhiducele Francisc Ferdinand, fiitorul vostru Domnitor; binecuvântă apoi clerul, mai ales pe parohii *in cura animarum*, pe părinţi ca să-şi crească bine copii, şi pe copii ca să fie ascultători de părinţii lor.

»Reîntorcând la vetrele voastre — cam astfel încheie — spuneţi tuturor, că Papa vă iubeşte; că Papa purtând crucea sa — ba aşi putea zice chiar Calvarul său — se roagă pentru toţi, şi în special pentru iubiţii Români. Rugaţi-vă şi voi pentru mine, că rugăciunea multora ne ajută întru împlinirea misiunei mele. — Şi earăşi ne-a binecuvântat.

Inainte de a eşi S. Sa a mai dat mâna celor mai de aproape, preoţi şi mireni, şi ne-a binecuvântat de nou. Părea că i e greu să se despartă de noi.

Primirea aceasta peste aşteptare de cordială, binevoitoare şi părintească ne-a umplut pe toţi de mângăiere şi mândrie.

*

Din acest prilej s'a predat S. Sale obicinuitul »obol al Sf. Petru« — pus într'o punguliţă ţesută în stil românesc la atelierul reuniunei femeilor române din comit. Hunedoarei, donaţiunea d-nei Elena Hossu-Longin şi Pop de Băseşti.

*

După audienţă toţi pelerinii s'au fotografiat într'un grup, cu cei doi episcopi în frunte.

(*Plecarea din Roma.*) Cu cele mai bune impresiuni, toţi sănătoşi şi veseli, Miercuri seara am plecat din Roma. O mică ceată, sub conducerea Dr. Fireza, au plecat la Ancona-Fiume, direct spre casă; iar ceilalţi sub conducerea episcopului Hossu spre Firenze-Venezia. In Florenţa am petrecut 2 zile frumoase Joi şi Vineri având cuartir în »Hotel Metropole«. Sâmbătă dimineaţa am plecat şi d. a. la 2 am ajuns la Venezia, descinzând aici la »Hotel Manin« lângă piazza San-Marco. După visitarea monumentelor Veneziei, şi o escursiune la *Lido*. unde s'au luat băi de mare, cei mai mulţi pelerini au plecat în astă noapte, adecă vor pleca dimineaţă, cu vaporul spre Fiume şi acasă.

*

Cu acestea îmi încheiu şi eu raportul, scris în cea mai grăbită fugă, rămânând ca să-l completez într'alt chip. Cum sunt informat o descriere amănunţită a acestui pelerinaj se va publica în »*Răvaşul*«, revistă culturală în Cluj, care va scoate spre acest scop un număr special.

Romanus.

*) Am publicat în numerii de zi câteva corespondenţe, cari descriu pelerinagiul ce l'au întreprins la Roma 90 de Români uniţi, în frunte cu doi episcopi, cu ocaziunea jubileului Papei Piu al X-lea. Astăzi publicăm încheierea acestui raport.

*) Prin cuvintele „care vă ajută", S. Sa Papa esprimă o dorinţă a Sa justă, generoasă ca şi un fapt îndeplinit. — Red.

STIRILE ZILEI.

— 23 Maiu v.

Examenul de clasă la şcoala comercială superioară română din Braşov. Marţi după amiazi s'a încheiat examenul cu elevii de pe cl. III com. română din Braşov cu următorul resultat: Din 23 elevi, 20 au fost admişi la ex. de maturitate, iar 3 pot face examen de corigenţă din 2 obiecte, în Septemvrie. Au fost clasificaţi cu nota generală: *foarte bine* (2) Dum. Sgăvârdea, Traian Stanciu; *cu bine* (5) Ioan Balea, Gh. Bucşa, Ioan Iosif, Ilie Mafteiu, Dion. Marcu; *cu suficient* (13): A. Candel, Claudiu C. Comanescu, Ioan Comşa, Gavriil Crişan, Dum. Gal, Petru Ghedrement, Valeriu Herlea, Stefan Meteş, Petru Mioc, Stefan Navrea, Octavian Receanu, Ermin Stanca, Dan Voina.

Esamenul în scris de maturitate s'a început astăzi şi va ţinea până inclusive Joia viitoare.

Căci plânsu-i laşitatea lor
Şi armă 'n mână de femei.

Toţi trişti copii crescuţi din glie,
Udată de demult cu sânge,
Aflaţi din graiu-mi furtunatic:
Că viaţa 'n veci nu plânge.

Cărarea 'n lume voi v'o faceţi
Cu ferul, care ară glia
'Ntinsă ca sburarea gândului
Vă 'ntindeţi fraţi împărăţia.

Spre cer să 'nalţe gândul vostru,
De-acolo cereţi viitorul
Şi-l sămânaţi în glia voastră,
De vreţi, să vă ajungeţi dorul.

— Să nu-ţi pleci nici-odată fruntea,
Sub lovitura de furtună,
Căci numa 'nvingerea furtunii
Pune pe fruntea ta cunună! —

Pe fruntea Voastră 'nvingătoare
S'a coborî din ceruri rază,
Ce va 'nfrăţi glia cu voi
Şi veacuri lungi vă va fi pază.

Lăsaţi deci plânsul la nebuni
Ş'al lui ison iar la femei,
Luptaţi şi nu plângeţi copii,
Când norii scapără scântei.

V. Niţescu.

Vorbe de aur.

Sub acest titlu ziarul »Kronstädter Zeitung« din Braşov în foiţa din nrul 86 publică scrisoarea lui *Mathias Claudius*. curierul din Wandsbeck, care a trăit între anii 1740—1815, scrisoare adresată iubitului seu fiu, lăsându-i totodată şi testamentul, din care folos să tragă toţii părinţii. Fiind vorbele de aur ale lui Claudius potrivite şi pentru timpul de faţă, le dăm aci în traducere, cetită de prezidentul Vic. Tordăşian în una din şedinţele literare recente ale »Reuniunei sodalilor români din Sibiiu«. Iată-le:

»Iubite fiule!

Argint şi aur nu am, dar tot ce am îţi las ţie drept moştenire. Încetul cu încetul se apropie timpul, ca să mă duc acolo, de unde nu mai este reîntoarcere. Eu nu te pot lua cu mine şi trebue să te las într'o lume, în care sfaturi bune nu sunt de prisos. Nu e tot aur ce sclipeşte, şi eu am văzut iubite fiule câte o stea picând din cer şi frângându-se băţul pe care te razimi. Nu e nimic mare, ce nu este bun. Omul pe pământ nu este acasă. Nu e tot una, că mergi în stânga, ori în dreapta. Ţine-te de ce e mai bun, decât să faci rău. Nu-ţi lega inima de lucruri trecătoare. Rămâi credincios religiunii părinţilor tăi. De mine să nu te temi mai mult ca de tine însuţi.

In internul nostru residă (locueşte) judecătorul, care nu înşală, la a cărui voce să ţinem mai mult, decât la aplausul lumei întregi. Propuneţi, iubite fiule, să nu faci nimica împotriva acestei voci şi înainte de a face sau a întreprinde ceva, să te baţi pe frunte şi să întrebi acest judecător de sfat. El la început vorbeşte încet şi gângăveşte, ca un copil nevinovat, dar dacă tu respectezi şi cinsteşti nevinovăţia lui, i-se desleagă limba şi vorbeşte priceput şi la înţeles. Invaţă bucuros dela alţii şi unde se vorbeşte de înţelepciune, de fericire omenească, de lumină, de libertate şi vârtute, ascultă cu băgare de seamă. De altfel nu crede îndată tot ce auzi, pentrucă nu toţi norii au apă. Mulţi cred, că sunt în stăpânirea cutărui lucru, dacă nu mai pot vorbi despre el. Vorba e numai vorbă, şi unde se vorbeşte mult şi uşor, acolo să fii cu băgare de seamă.

Nu aştepta nimic dela alţii şi te fereşte de locul unde e sgomot. Nu acela e liber, care face ce vrea, ci acela, care poate voi aceia ce trebue să facă. Înţelept nu e acela, care se ţine de atare, ci acela, care este conştiu de neştiinţa sa. Cugetă-te adeseori asupra lucrurilor sfinte şi fii sigur, că numai folos vei avea. Să nu despreţueşti nici o religiune, de oarece nu poţi şti, ce poate fi ascuns după icoana simplă. E uşor a dispreţui, dar e mult mai bine a pricepe. Nu instrua pe nime până nu eşti însuşi instruit. Pentru dreptate te întrepune întotdeauna, dacă poţi, şi sufere chiar şi persecuţie pentru ea. Fă bine totdeauna, fără să te cugeţi la urmări. Să nu voeşti decât câte un lucru deodată, dar acela îl voieşte din inimă. Grijeşte trupul, dar nu aşa, ca şi cum el ar fi sufletul tău.

Fii supus stăpânirei şi lasă pe alţii să o critice. Fii cinstit faţă de ori şi cine, dar nu te încrede în toţi. Nu te amesteca în afaceri străine, dar ale tale le isprăveşte cu sârguinţă. Nu linguşi pe nime şi nu lăsa să fii linguşit de nime. Cinsteşte pe tot omul după poziţiunea sa. Nu te îndatora faţă de nime, dar fii prevenitor, ca şi când le-ai fi la toţi dator. Nu fi totdeauna marinimos, dar fii totdeauna drept. Nu încărunţi pe nime, dar dacă serveşti dreptatea nu-ţi face grije de părul cărunt. Ajută şi dă bucuros dacă ai, dar nu-ţi închipui, că eşti mai mult, iar dacă nu ai, bea un pahar de apă rece şi gândeşte că eşti mai puţin.

Nu face neplăceri nici unei fete şi gândeşte, că şi mama ta a fost fată. Nu spune tot ce ştii, însă să ştii întotdeauna aceea ce spui. Nu te lega de cei mari. Nu şedea cu ceice ocărăsc. Nu pe fariseu, ci pe omul blând îl cinsteşte şi îl însoţeşte. Omul cu frica lui Dumnezeu în inimă e ca soarele, care luminează şi încălzeşte fără să vorbească. Nu purta decât fapte bune în gândul tău, ajută pe mama ta şi o cinsteşte până va trăi. Gândeşte-te toată ziua la moarte şi viaţă, dar fii întotdeauna cu voie bună. Nu te depărta din lumea aceasta, până nu ţi-ai arătat dragostea creştinească faţă de obşte.

Fundațiunea Șaguna. Reprezentanța acestei fundațiuni și-a ținut Sâmbătă, în 10 Mai v. 1908, ședința sa anuală sub prezidiul I. P. S. Sale Metropolitului Ioan Mețianu, iară functia de referent a împlinit-o asesorul Dr. E. M. Cristea. Din suma bugetară pe anul acesta s'au votat ajutoare următoarelor parohii: *a)* în scopul zidirii de biserici sau pentru adaptări radicale a celor vechi: 1. Bănița de lângă Petroșeni 100 cor., 2. Berghia 600 cor., 3. Cara 400 cor., 4. Petreni 400 cor., 5. Filiei Curpeni 200 cor., 6. Jernea-săsească 500 cor., 7. Rohia 600 cor., 8. Sânbenedic 800 cor., 9. Sânger 500 cor., 10. Roșia de l. Sibiiu 500 cor., 11. Disnăieu 300 cor., 12. Câmpeni 1400 cor., 13. Murăș-Oșorheiu 2000 cor.; *b)* pentru zidiri de școale: 1. Câmpeni-Surduc 400 cor., 2. Chezdi-Vásárhely 200 cor., 3. Gostila 200 cor., 4. Matășești 100 cor., 5. Meteș 400 cor., 6. Petea de câmpie 300 cor., 7. Poșaga de jos 500 cor., 8. Roșcani 300 cor., 9. Sirbi 300 cor., 10. Viscri 400 cor., 11. Zlagna dela Agnita 300 cor., 12. Sărtăș 200 cor., 13. Peteritea 200 cor.

Petrecere în Brașovul-vechiu. *Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea și înfrumusețarea Sfintei Biserici din Brașovul-vechiu* invită la petrecerea cu dans și tombolă. ce o va aranja Dumineca în *25 Maiu v. (7 Iunie n.)* 1908, în sala hotelului »Central« Nr. 1 din loc, cu ocasiunea sfințirei noului steag al reuniunei.

Programul serbării este următorul: 1. Participarea la serviciul divin în biserica română a »Sfintei Adormiri« din Brașovul-vechiu, la oarele 8 a. m. 2. La oarele 10 a. m. ieșirea în »Procesiune cu Sfintele Cruci« la crucea din strada Bălților (Paloș), unde se va săvârși și sfințirea *noului „steag“* al »Reuniunei Femeilor române«. Serviciul sfințirei steagului se va oficia din partea On. Domn Iosif Maximilian, parohul local. Seara la oarele 8, petrecere cu tombolă în sala hotetului »Central« Nr. 1, din loc.

Prețul de intrare: de persoană 50 cruceri: Galeria 50 cruceri; Studenți 30 cruceri. — Suprasolviri și oferte marinimoase se primesc cu mulțumită la adresa doamnei: Maria Iosif Maximilian, presidenta Reuniunei, (Brașov, strada Bisericei Române) și se vor chita pe cale publică. Damele sunt rugate să se prezente la această petrecere în *costum național.*

Necrolog. In S. Mihaiul deșert a încetat din viață în 1 Iunie n. a. c. preotul gr. cat. **Ioan Andreiu** după un morb îndelungat în etate de 50 ani și al 27-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea a avut loc eri Joi. Pe defunctul îl deplânge văduva neconsolată Nina Andreiu n. Feher și număroși consângeni.

— Capitulul bisericei catedrale grecocatolice din Oradea mare în numele său și al număroșilor consâgeni ne anunță adormirea în Domnul a Reverendisimului și Magnificului Domn **Artemiu Sarkadi** canonic-cantor întâmplată în 2 Iunie 1908 în anul 76 al etății și 53 al preoției. Inmormântarea are loc astăzi.

— In Brașov a încetat din viață în 3 Iunie n. **Elena I. Furnică n. Lupșan** în al 30-lea an al etății și al 5-lea al fericitei sale căsătorii. Inmormântarea are loc astăzi Vineri. Pe defuncta o deplâng soțul Ioan G. Furnică, trei fii minoreni și număroase rudenii.

Odihnească în pace!

Furt de cambii. Astăzi s'au furat din buzunarul unui bărbat de încredere al institutului »Albina« din Brașov în momentul când era ocupat la cassieria filialei, 11 cambii în suma de peste 5000 cor., iscălite de clienți din Szepsi-Szt.-György și jur. Despre acest cas a fost avisată poliția, care a luat măsurile necesare pentru ca cambiile să nu fie escontentate la vreo bancă. Se atrage totodată și pe aceasta cale atențiunea băncilor românești. Cei ce pot da indicii asupra acestui furt sau cei cari ar da de urma cambiilor, sunt rugați, pe lângă o remunerațiune corăspunzătoare, a avisa redacțiunea ziarului nostru.

Un apel. — Primim spre publicare, următorul *apel:* In urma înțelesului avut cu colegii absolvenți ai cursului pedagogic dela seminariul Andreian, din anul 1901/2 pentru a *ne revedea la Sibiiu* în anul acesta — 1908 — învățătorii români din țara *Bârsei* absolvenți ai cursului pedagogig, în Sibiiu, în anul susamintit, au luat hotărâre definitivă ca această revedere să se întâmple în anul acesta, în ziua de 14 Iunie st. v. statorind totodată și următorul scurt program ce va trebui urmat cu ocasiunea întrunirii. *Sâmbătă în 14 Iunie* st. v. a. c. întrunire la masa comună în restaurantul *„Unicum“* seara la 8 oare. *Dumineca în 15 Iunie* asistarea la serviciul divin, unde, dacă vor permite împrejurările, se va face parastas în biserica catedrală. *Luni în 16 Iunie* escursiune în corpore la mormântul lui Șaguna, ear după reîntoarcere fotografiarea celor ce vor fi prezenți. Ținând cont de însemnătatea momentului, apelăm la bunul simț al fiecăruia, pentru a delătura orice pedeci pe zilele numite, pentru a putea participa la această întrunire de interes social, pentru fiecare, care poartă numele de apostol al culturii. Rugăm și pe celelalte ziare ale noastre a da loc acestui apel.

Invățătorii români din țara Bârsei absolvenți ai cursului pedagogic din Sibiiu ai anului 1901/2.

Comisar ministerial la examenul de maturitate dela gimnaziul superior gr.-ort. român din Brașov a fost numit și pentru anul acesta domnul Moldovan Gergely profesor universitar în Cluj.

Moarte înfiorătoare. Din Făgăraș ni se scrie: Locuitorul Mateiu Mateiaș din comuna Dridif, de lângă Făgăraș, avea să stingă var Luni dimineața în 11/5 n. a. c. Spre scopul acesta a chemat intr'ajutor și pe fata mare alui Ioan Mateiaș (Lucă), cu numele Rozeta, care, fiindcă avea să »înălbească« și pânzele la pârău în apropiere, s'a dus bucuros, mai cu seamă că acolo mai erau și alte fete. Și apoi cum își petrec de bine mai multe fete împreună, chiar și lucrând!...

S'a început lucrul. S'a pus mai mult var în »groapa de stins« și preste el apă. Varul acum începuse a »ferbe« cu clocot și cu sgomot mare. Fetele sglobii duceau apă cu toată graba și într'o voie bună, căci lucrul pentru fete mari, tinere și harnice este un bun prilej de a'și petrece în voie bună, cu râs și cu glume. Dar oh! tristă și amară soarte! Nu știau, sărmanele, că la una dintre ele, aceasta e bucuria cea mai de pe urmă! Voia bună însă ținea strună. Fetele cărau apă cu ciubărul, iar varul clocotea înfiorător! In graba lor de odată cu apa, care au vărsat'o preste var, le scăpă și ciubărul în groapa cu var adecă în varniță. Rozeta lui Ioan Mateiaș, o fată harnică și cuminte, s'aplecă să'l ridice și să'l scoată afară. N'ajunge însă bine la ciubăr, se întinde mai tare, dar vai! atunci alunecându-i picioarele fiind pământul ud și alunecos și nefiind nici o scândură pe marginea varniței, — alunecă și scapă cu fața în jos până în grumaz în varul clocotind. Se smâncește să iasă. Nu poate. Atunci în spaima și frământarea ei, ea se întoarce și pe cealaltă parte. Nu poate ieși nici acum. Cu mare greutate și cu ajutorul altora a fost scoasă afară din varniță, și abia mai avea puterea să meargă până acasă, care era numai în vecini, a doua casă.

Mama sa o vede, să înfiorează, începe a plânge și a să tângui, o ceartă pentru »negrije« dar zadarnice erau toate, căci sărmana fată curând a căzut în nesimțire în urma ranelor celor mari și durerilor chinuitoare.

A fost chemat și medicul într'ajutor, dar toate în zadar, căci ranele erau mortale, iar biata fată, care începuse a aiura, acum se află în agonie. A și murit Miercuri noaptea în 13/5 n. a. c., după două zile de amarnice chinuri, iar Sâmbătă în 3/16 Mai a. c. a fost înmormântată, fiind petrecută până la mormânt, locașul veciniciei, de tot satul, mic și mare, tinăr și bătrân, toți cu lacrimi în ochi, căci așa o tristă întâmplare nu s'a mai pomenit în Dridif.

Cazul acesta trist servească de învățătură și altora și mai ales tinerimei de ambele sexe, cari la lucruri periculoase, cum e »stinsul varului« trebue să fie cu cea mai mare băgare de seamă, că prea ușor li se pot întâmpla nenorociri neașteptate. Cu deosebire trebue îngrijit, ca gropile, în cari se stinge var, să fie provăzute pe de margini cu scânduri sau cu alte lemne pentru apărare, ca să se poată evita nenorociri, atât pentru oameni, cât și pentru animale. Și de cumva la acest lucru — destul de periculos de altcum în sine — s'angajază tinerime, aceea totdeauna să fie pusă sub îngrijirea și conducerea persoanelor mai bătrâne și cu mai multă esperiență, căci altcum prea lesne pot să se întâmple lucruri îngrozitoare și cu sfârșit tragic, ca și cazul de față.

Fiți deci totdeauna cu grije, dragii mei, căci »Grija bună, trece primejdia rea!« iar răsfățul și »negrija« aduce mari nenorociri, ba de multe ori chiar și moarte.

gd.

Examen. Ni-se scrie: In Dumineca de 31 Maiu st. n. a. c. s'a ținut examenul public cu școala de repetițiune dela școala română din Christian. Examenul a fost presidat de parochul local Virgil *Pop.* Instrucția a fost făcută de d-l Nic. *Hamsea.* Elevii au dat răspunsuri mulțămitoare.

Reuniunea femeilor rom. gr. cat. din Făgăraș și jur își va ținea adunarea generală ordinară Joi în 18 Iunie st. n. a. c. la orele 4 p. m. în casele d-nei presidente. La aceasta adunare se invită a lua parte p. t. d-le membre, d-nii bărbați de consiliu, precum și alți binevoitori. Obiectele: 1. Deschiderea ședinței prin președintă. 2. Constatarea celor prezenți. 3. Inscrierea membrelor nouă. 4. Raportul comitetului și al casierei. 5. Censurarea acestor rapoarte. 6. Alegerea alor două membre în comitet. 8. Eventuale propuneri. 9. Inchiderea ședinței. *Făgăraș* 2 Iunie 1908. *Elisabeta P. Popp* presidentă, *Andreiu Stroia* notar reun.

Cununie. Iulia *Petru* și Ioan *Guiman*, v.-notar (Almásmezö) ne anunță celebrarea religioasă a cununiei lor, ce se va săvârși Luni în 2 (15) Iunie 1908 la oarele 9 a. m. în biserica gr. or. din Dobolii Inferiori. Dobolii-Inferiori — Poiana-Mărului, în Iunie 1908.

Tinerimea română din Veneția inferioară și jur invită la petrecerea de vară împreunată cu dans și escursiune la »Baia minerală« (Piscul Dadii) ce se va aranja Dumineca în 7 Iunie (25 Maiu) 1908. Plecarea dimineața la 10 oare. In caz de timp nefavorabil, petrecerea se va ținea în »Sala comunală la 8 oare seara.

Mari călduri la Berlin. Din Berlin se anunță că de patru zile e o căldură insuportabilă aci. Număroși cai au căzut în stradă. Sunt și victime omenești. Pe străzile Friedrich și Unter den Linden au căzut număroase persoane. In special cad victime lucrătorii de prin fabrici. Eri au fost transportați la spital dela o singură fabrică o femeie și 9 bărbați.

Dela institutul surdo-muților din Timișoara primim spre publicare următorul avis: Direcțiunea institutului subvenționat de stat a surdo-muților din Timișoara va primi la finea lunei Iunie elevi pe anul școlastic viitor. Pentru primirea în acest institut numai acei părinți pot petiționa, a căror prunci în etate de 7—10 ani se află în comitatul Timișului, Caraș-Severinului și Torontal. In clasele superioare se primesc și de acei elevi, cari nu sunt muți din naștere. Primirea în școala surdo-muților trebue cerută dela inspectorul institutului, petițiunea trebue însă înaintată la direcțiunea institutului. La petițiune sunt de alăturat următoarele documente: a) estras de naștere (cartea de botez); b) atestat dela medic, în care se dovedește causa asurzimei; c) testimoniu de vaccinare: d) testimoniu dela comună, în care se arată starea materială a părinților; în cas, că acest testimoniu e de paupertate, petițiunea e scutită de timbru. e) acei părinți a căror stare materială le permite de a plăti pentru susținerea pruncului în școală, sunt obligați a alătura la petițiune un document, în care se deobligă că vor plăti regulat ratele prescrise.

Tipăriturile de lipsă pentru documentele de sub punctele b) și d) se capătă gratis dela direcțiunea școalei. Acei părinți, cari plătesc pentru susținerea pruncului lor la an 200 de coroane, sau cel puțin 100 de coroane, sunt preferiți. De elevi fără avere institutul se va îngriji. Părinții sunt însă datori a arăta cu documente că nu sunt în stare să plătească pentru intreținere. Didactrul pe an e 40 de coroane. Părinții fără nici o avere vor fi scutiți și de aceasta plată. Pentru provisiune se va plăti lunar, didactru se poate plăti însă în două rate. De haine părinții sunt îndatorați a se îngriji. Petițiile au a să așterne cât mai curând, cel mai târziu până la 15 Iunie a. c. la direcțiunea institutului surdo-muților din Timișoara.

Se caută un candidat de advocat cu praxă bună, pe lângă leafă fixă de 140 coroane lunar și venite laterale din comisiuni. *Dr. Alexandru Morariu*, advocat, în Ibașfalou (Erzsébetvaros).

NECROLOG. Subscrișii cu inima plină de durere, vestim tuturor rudeniilor, prietinilor și cunoscuților, cumcă iubitul nostru soț, tată, frate, bunic, socru și cumnat **George N. Grozea**, funcționar de carantină regească pensionat și fost consilier comunal, a încetat din viață azi în anul al 86-lea al etății și al 52-lea an al fericitei sale căsătorii, împărtășit cu sfintele Taine, după îndelungata-i slăbiciune a bătrânețelor sale. Rămășițele pământești ale iubitului răposat se vor ridica din casele proprii și se vor depune spre vecinică odihnă în criptă familiară din cimiteriul bisericei gr. cat. din loc, Joi în 4 Iunie st. n. 1908, la oarele 3 după amiazi. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Tohanul-vechiu, în 2 Maiu 1908. — Maria Pop, ca soție. Dr, Alexandru Pop, medic archidiecezan, ca cumnat. Carolina Berariu născ Grozea, ca fiică. Ioan Berariu, vice-notar, ca ginere. Nicolae Grozea, pensionist, Ioan Grozea, comerciant, ca frați. Liviu Berariu, Adela Gridan născ. Berariu, Pompilia, Leontina, Livia și Ionel Berariu, Elisabeta Nagy născ. Vositz, ca nepoți.

Socialismul modern și naționalitatea noastră.

(Urmare.)

III. Socialismul modern.

1. *Ființa socialismului modern.*

Dupăce știm din cele premergătoare, că ce este organizația socială, ce sunt clasele sociale și îndeosebi ce este burghezimea și proletariatul ne-am apropiat binișor de ființa socialismului modern.

Socialismul modern pleacă din presupunerea sau convingerea principială, că viața socială se desvoaltă și progresează în mod firesc, și că dintre toate însușirile fundamentale ale omului ca ființă socială și ale vieții sociale în genere laturea economică adecă interesele materiale și de avere sunt temelia tuturor celorlalte raporturi sociale și peste tot a vieții sociale. Deja vechii Romani ziceau că: »Primum vivere deinde philosophari« adecă întâiu trăim și numai după aceea facem filozofie sau învățăm și ne cultivăm. Marele jurist și sociolog Dr. R. de Jhering zice că: »Nu există scop, nu este misiune pentru individ, societate ori stat, care nu s'ar putea promova în modul cel mai puternic cu ajutorul averei« și că »Modul în care omul își folosește averea, e pentru el cea mai sigură măsură pentru a-i aprecia caracterul și gradul de cultură«. Averea nu este numai un mijloc material cu scopul ca să ne garanteze existența fizică, dupăcum o consideră și o întrebuințează foarte mulți oameni, ci ea mai are și o misiune civilizatorică. Ea poate fi ridicată, oamenii, societățile și națiunile culte o și ridică, la o însemnătate etică-morală și o întrebuințează apoi dela aceasta înălțime.

Socialismul modern zice deci, că interesele materiale și de avere înfluințează în mod și măsură hotărîtoare întreaga desvoltare și progresare a omenimei și că prin urmare întreaga istorie civilă pe cum și cea culturală este numai un lung șir de lupte ale claselor sociale în jurul felului cum oamenii produc și împărțesc între sine bunurile materiale și peste tot averile!

Astfel aceasta luptă de clase sociale se dă acum și decurge între burghezime și între proletariat, cari nu sunt niște clase sociale născocite, dupăcum cred foarte mulți, ci sunt două reale formațiuni născute din desvoltarea firească a vieții sociale. Proletariatul voiește ca să adune și să organizeze toate acelea elemente sociale, cari sunt sau numai se cred a fi neîndreptățe prin organizația capitalistică de azi, cu ajutorul acestora, să infrângă puterea dominantă a burghezimei și apoi să desființeze ordinea socială capitalistică și să o înlocuiască cu alta.

Socialismul modern este deci marea mișcare socială, care se desfășură azi înaintea ochilor noștrii în forma luptei de clasă dintre burghezime și dintre proletariat. către o organizație socială mai bună și mai dreaptă, decât este sau se crede a fi cea de azi,

Aceasta mișcare se îndreaptă mai cu samă numai în trei direcțiuni:

a) Să se schimbe felul în care produc și după care împărțesc azi oamenii între sine bunurile economice adecă avuțiile. Aceasta schimbare să se facă prin înlăturarea concurenței libere și prin înlocuirea acestuia cu anumite organe d. e. comună, stat sau asociațiune, care să organizeze și să conducă producția și distribuirea bunurilor în numele și pe sama tuturora.

In privința aceasta se observă, că pe cum sunt organizate: justiția, administrația, armata ș. a. tot așa s'ar putea organiza și producția bunurilor economice, care este lăsată azi în grija concurenței libere.

b) Să se desființeze instituția dreptului de proprietate privată asupra bunurilor sociale împreună cu toate accesoriile lui pe cum este d. e. dreptul de moștenire și în locul acelui drept să se socializeze toate bunurile economice adecă să se scoață din proprietatea privată și să se prefacă în avere publică pe cum sunt azi d. e. bibliotecile, muzeele, grădinile publice ș. a.

c) Să se curme și să se facă imposibilă lupta dintre clasele sociale prin înlăturarea și desființarea tuturor acelor

curente tendinţe şi privilegii, cari au produs şi pot produce: mai întâi deosebire de clasă, apoi interese şi contraste de clase şi în fine însaşi lupta de clasă.

In aceasta se cuprinde pe scurt întreaga fiinţă a socialismului modern pe cum şi scopul final al tuturor şcoalelor socialistice speciale, cari s'au format şi se află pe aceeaşi bază principială.

2. Lupta de clasă, agitaţie, organizaţia tactică.

Văzând condiţiile sub cari s'a produs şi se desfăşură socialismul modern ne-am putut convinge că el nu este un lucru gata şi că nu se află în stare de repaos, ci în continuă mişcare şi schimbare aşa încât prezentarea şi descrierea lui în amănuntele sale este cu totul imposibilă. Se impune deci, ca să îl judecăm în mişcarea sa îndreptată cătră scopul seu final, pe care îl cunoaştem deja. Punând în locul socializmului modern mişcarea socialistică modernă lucrul de căpetenie este forma în care se petrece aceasta mişcare şi aceasta formă este lupta claselor sociale între sine. Să ne oprim puţin la aceasta luptă, pe cum şi la agitaţia, disciplina şi la tactica, cu cari se poartă aceasta luptă, pentrucă acestea nu sunt numai de caracter informativ, ci tot odată şi de folos instructiv. Mai ales pentru noi Românii, cari în munca noastră culturală nu ne putem împrietini tocmai uşor cu disciplina

Inainte de toate să ne însemnăm şi să reţinem că *lupta de clasă nu este altceva decât urmărirea intereselor speciale ale proletariatului atât în viaţa economică şi socială cât şi în viaţa politică.* Aşadară alegerea unui proletar în reprezentanţa comunală, în cea comitatensă sau în parlamentul ţării, cu program şi cu îndatorire ca acolo să reprezinte interesele proletariatului; organizarea şi punerea în grevă a lucrătorilor dintr'un ram de muncă oarecare cu scopul ca stăpânii sau întreprinzătorii să fie siliţi a urca plăţile sau a reduce timpul de muncă, este fiecare câte-o luptă de clasă.

Este deci o lipsă de orientare şi peste tot o greşală a crede, că lupta de clasă ar fi o bătălie împreunată cu vărsare de sânge, că ar fi tot una cu un războiu civil sau că ar consta din atentate şi asasinări.

Dl C. Stere, savantul profesor universitar din Iaşi afirmă că socialismul este una dintre cele mai grandioase mişcări sociale şi o organizaţie politică atât de puternică încât abia are păreche în istoria lumei; că el a schimbat felul de a simţi şi de a gândi pe cum şi raporturile politice şi sociale în mod aşa de radical încât a dat chiar şi legislaţiunilor tuturor ţărilor civilizate îndrumări cu totul nouă şi în fine că în urma acestora socializmul, cu toate greşelile sale, şi mari şi multe, şi-a asigurat deja un loc de onoare în istoria universală. Şi dl C. Stere spune un adevăr pe care l-au întărit şi îl întăresc toţi aceia, cari ştiu mai de aproape că ce este socialismul. Dacă căutăm să ne dăm samă asupra acestui fapt apoi aflăm, că nu atât ideile socialistice în sine cât mai mult agttaţia făcută în jurul lor, şi tactica după care s'a organizat şi se organizează aceasta mişcare, au cauzat şi produs aceasta izbândă. Intr'adevăr agitaţia, organizaţia şi tactica de luptă a socialiştilor sunt până acum fără păreche în istoria mişcărilor sociale!

A agita o cestiune însemnează a o discuta mult şi în toate privinţile în public, cu grai viu şi prin scrieri!

Cel ce face agitaţie este agitator. C. Marx, Fred. Engels şi Fred. Lassalle, întemeietori de căpetenie ai socialismului modern, erau nu numai geniali şi erudiţi ci totodată cei mai mari agitatori ai timpului lor. Indeosebi C. Marx avea un fler (flair) extraordinar, adecă era un om stăpânit de patima de a căuta neîncetat şi era înzestrat cu un uimitor talent de a şi afla laturile slabe şi însuşirile rele ale firei omeneşti, pe cari le scotea la iveală şi apoi le critica fără cruţare, uneori chiar cu cruzime. Aceasta a dovedit-o atât în »Manifestul comunist« redactat împreună cu F. Engels cât şi mai cu samă în cartea sa »Das Kapital«.

Tustrei de origine ovrească şi prin urmare înzestraţi în mare măsură atât cu însuşirile bune cât şi cu cele rele, poatecă mai ales cu cele rele ale acestui neam, s'au adresat cu graiu viu şi în scris către păturile sărace şi nemulţumite ale societăţii şi le-au agitat zeci de ani predicându-le cu zel şi cu stăruinţă mai mare decât erau cele apostoleşti nu bunaînţelegere, iubirea de oameni şi pacea socială pe cum a făcut şi face bunăoară creştinizmul, ci le-au arătat necontenit că ei au toată dreptatea ca să nu fie mulţumiţi cu soartea lor, au deşteptat în ei pe toate căile şi cu toate mijloacele invidia sau pizma şi au sădit în inimile lor ura contra celor bogaţi. In chipul acesta au creat aceşti oameni împreună cu număroşii lor învăţăcei şi credincioşi, o şcoală sau o lege nouă pe care o au întemeiat pe ură şi pe cultul urei celor săraci faţă de cei avuţi.

Şi dcă ne dăm samă, că zace în firea omenească ca omul să fie vecinic nemulţumit cu soartea sa, că pe pământ au fost, sunt şi vor fi totdeauna mulţi oameni, cari doresc să aibă ceeace nu este a lor şi în fine dacă nu uităm că ura şi pizma sunt sentimente tot aşa de omeneşti şi tot aşa de puternice ca şi iubirea: apoi va trebui să recunoaştem, că invidia, discordia şi ura, cultivate, desvoltate şi propagate de agitatorii socialişti sunt şi vor rămânea neşte arme foarte puternice şi ascuţite pe sama proletariatului în lupta ce o poartă contra burghezimei.

Acestea innăscute şi vecnice însuşiri şi sentimente omeneşti le-au mai întrebuinţat şi le întrebuinţează ca arme de luptă pentru scopurile şi idealurile lor şi alţi cari n'au fost şi nu sunt agitatori socialişti.

Marele filozof E. Kant zice:

»Dank sei der Natur für die Unvertragsamkeit, für die missgünstig wetteifernde Eitelkeit, für die nicht zu befriedigende Begierde zum Haben oder auch zu Herrschen. Ohne sie würden alle vortrefflichen Naturanlagen in der Menscheit ewig unentwikelt schlummern. Der Menschwille Eintracht, aber die Natur weiss besser, was für seine Gattung gut ist, sie wil Zwietrach! — *Omul vrea concordie, dar natura ştie mai bine ce este specialitatea lui, ea vrea discordie.*

Iar poetul nostru O. Goga, se roagă în chipul următor:

»Desleagă minţii mele taina
»Şi legea farmecelor firii,
»Sădeşte în braţul meu stăpâne!
»Tăria urei şi-a iubirii«.

Că ce mare însemnătate le dau socialiştii acestor mijloace se vede şi de acolo că au înfiinţat şi susţin cu mari cheltuieli cursuri şi şcoli, în cari îşi cresc anume agitatori dându-le o instrucţie şi o educaţie ca să poată întrebuinţa ca arme de luptă discordia, invidia şi ura spunându-le acestora că acela este cel mai mare agitator şi apostol al socialismului, care ştie şi poate sămăna şi răspândi cea mai mare ură între proletariat şi între burghezime sau mai bine zis în întreaga omenime împărţită în săraci şi bogaţi.

O altă armă foarte puternică au ştiut şi ştiu să îşi facă agitatorii socialişti prin cultivarea sentimentelor de curaj şi de însufleţire în inimile proletarilor. Este de prisos ca să probez şi să ilustrez mai de aproape marea şi fermecătoarea putere care zace în curaj şi în însufleţirea pentru scopurile şi idealele, ce le urmărim. Atât din istoria universală cât şi din istoria neamului nostru ştim, că toate faptele mari au pornit din curaj şi s'au putut săvârşi numai prin însufleţire şi entuziasm.

Admirabilă şi în întreaga istorie până acum fără păreche este apoi munca de organizare şi disciplina de fier aplicată în aceasta muncă pe cum şi organiziţia reală şi succesele pozitize la care a ajuns deja socialismul.

Mişcarea socialistă a luat forme concrete şi s'a manifestat în timpul mai nou în organizaţii pozitive pe cum sunt a) *Congresele* internaţionale, pe cari le ţin socialiştii în oraşele mai mari ale Europei d. e. la 1900 în Paris, iar la 1907 în Stuttgart. b) »Biroul socialist internaţional«, care s'a înfiinţat la 1900 şi fnncţionează permanent în Bruxella. c) »*Comisiunea socialistă interparlamentară*«, cu chemarea ca să iniţieze şi să pună la cale în favorul socialismului şi acţiunii politice prin diferitele parlamente ale statelor europene.

Afară de aceasta organizaţie internaţională socialiştii s'au mai organizat şi se organizează şi separat între marginile singuraticelor state şi anume, în timpul mai nou, *pe bază naţională.* Organizaţiile înfiinţate în singuraticele state pe bază naţională stau în legătură cu organizaţia internaţională, la ale cărei congrese iau parte prin reprezentanţii lor. Aşa a fost d. e. congresul pe care l-au ţinut social-democraţii s'au socialiştii din Ungaria numai în luna trecută, în Aprilie a. c. Din desbaterile de mai multe zile ale acestui congres a putut afla orişi cine, că aceşti socialişti relativ săraci, dispun de venite anuale de peste o jumătate de milion şi că cu toate acestea au urcat taxele singuraticilor membrii, cari sunt aproape toţi numai muncitori.

Dacă ne-am gândi, că noi încă avem multe şi mari ideale şi aspiraţiuni culturale, sociale şi economice întrupate în organizmele ambelor biserici naţionale, în »Asociaţiune«, în »Societatea pentru fond de teatru« şi în alte după număr destul de multe societăţi şi reuniuni şi apoi dacă ne-am întreba, că oare avem noi sau nu: interesul, curajul, însufleţirea, simţul do jertfă morală şi materială, de solidaritate, şi de disciplină pe cari le au şi le cultivă socialiştii în jurul ideilor şi scopurilor socialiste: apoi am ajunge la un rezultat foarte puţin îmbucurător, uneori chiar trist pentru noi. Ar fi de dorit ca aceasta comparaţie să o facem de multeori şi toţi nu doar pentruca să ne facem socialişti, ci numai pentruca să învăţăm a lucra şi a ne lupta şi noi pentru idealele şi aspipiraţiile noastre, aşa cum lucră şi luptă socialiştii prntru ale lor.

(Va urma.)

Ziua de Sf. George în Băseşti *).

Dintr'o corespondenţă mai lungă, în care ni se descrie frumoasa serbare a zilei onomastice a vrednicului fruntaş român Georg Pop de Băseşti, estragem următoarele: Incă în ajunul zilei Sf. George s'au întrunit la ospitalul castel al d-lui George Pop de Băseşti, ear în dimineaţa zilei de 6 Maiu, praznicul sfântului George, inteligenţi din depărtări şi jur precum şi ţărani din satele vecine cari veneau cete cete spre Băseşti, acest focular al iubirei de neam şi limbă. Praznicul şi-a luat început cu sfânta Liturgiă oficiată cu multă evlavie de Părintele Antoniu Bălibanu ear cântările le-a esecutat sub conducerea harnicului cantor învătător I. Chira bravul cor bărbătesc compus din cei mai aleşi bărbaţi tineri ai Băsăştenilor. Spaţioasa biserică era plină de evlavioşi ascultători, cari cu multă luare aminte îşi împreunau gândurile lor cu cântările coriştilor. La sfîrşitul sfintei Liturghii a ţinut preotul locului Părintele A. Bălibanu o frumoasă cuvântare bisericească, care atât pe inteligenţi cât şi pe popor l'a emoţionat până la lacrimi..

Insufleţiţi de frumoasele cântări şi cuvântarea bisericească plină de învăţături ieşind din sf. biserică ne-am îndreptat cu sărbătoritul nostru spre castelul Domniei Sale, unde la 1 oară, după sosirea trenului de către Baia-mare, care şi el ne-a adus mai mulţi oaspeţi dragi în frunte cu d-l deputat Părintele Dr. V. Lucaciu, Dr. Teofil Dragoş, părintele Constantin Lucaciu, Dr. Ambroziu Boitor medic în Arghihat, părintele Dem. Cionca din Bârseul de jos, preotul Cornel Marcu cu d-na din Cermic etc. ne-am aşezat la 3 mese lungi aşezate în spaţiosul prânzer al castelului sosind cu trăsurile mai înainte d-l I. Stan cu d-na, proprietar în Lipău, d-na văduva Racoţi cu fiul din Remetea, protopopul Vas. Pop din Oarta de jos, Ioan Pop preotul Tămăşeştilor, Vasilie Gavriş preotul Odeştilor, preotul I. Lengyel din Oarta de jos, Dr. Ales. Pop din Ceh şi mulţi alţii împreună cu o frumoasă cunună de dame. Sub durata deliciosului prânz a toastat deputatul părinte Dr. Vasilie Lucaciu, pentru sărbătoritul nostru Badea George, apoi preotul A. Bălibanu pentru d-l G. Pop de Băseşti şi d-na Elena Pop de Băseşti măritată Fr. Hossu Longin, acest model al femeii române, a toastat apoi pentru »oaspeţii săi dragi«. d-l G. Pap de B. apoi protopopul Vas. Pop. I. Chira I. Lengyel etc. Apoi preotul A. Bălibanu a cetit depeşile de felicitare sosite din Blaj, Braşov, Şimleu, Sibiu, Pesta, Bucureşti, Oradea, Jibău, Tăşnad, Zălau şi multe alte oraşe şi centre româneşti. Printre toaste mult ne-au delectat harnicii corişti din Băseşti cântând diferite hori, cântări naţionale şi doine duioase. Ba coriştii Demetriu Pap, al Gheorghiţii Flore Marinca ne-au declamat făcând mult haz şi veselie nişte anecdote de Speranţă şi alte poezii naţionale de V. Alexandri, G. Coşbuc şi O. Goga, ne-a înduioşat mult apoi »imnul pentru poporul român« declamat de fetiţa Maria Marinca. Inteligentul băiat Virgiliu al părintelui A. Bălibanu nici el nu s'a lăsat, căci a declamat foarte frumos şi el o anecdotă de Speranţă. De tot însufleţitor a vorbit apoi părintele Dr. V. Lucaciu coriştilor şi poporului adunat şi tot în acest chip ne-am veselit şi învăţat, când apoi de seară câţiva s'au depărtat aşezându-să din nou cei rămaşi la mese la cina bogată servită cu mult gust depărtându-se aceştia abia a 3-a zi din Băseşti.

Şi apoi precum în ziua aceea şi până atunci astfel şi de aci încolo să zicem, că D-zeu pe acest ales bărbat al neamului românesc d-l G. Pop de Băseşti să-'l trăiască la mulţi feriçiţi ani spre binele şi folosul poporului român!

Corespondentul.

*) Din causa aglomerărei prea mare de material întârziat. Red.

Despărţământul I. Braşov al »Asociaţiunei« îşi va ţinea adunarea sa generală Luni, a doua zi de Rosalii (2 (15) Iunie) în comuna *Cristian.* Programa adunării o vom publica în numărul viitor.

ULTIME ŞTIRI.

Viena, 5 Iunie. In cercurile bine informate se afirmă că regele Victor Emanuel al Italiei va asista la manevrele germane din Alsaţia.

Viena, 5 Iunie. La toate universităţile din Austria studenţii liberali au declarat greva, deoarece universitatea din Innsbruck a fost închisă şi astfel cunoscutul profesor anticlerical Wahrmund nu şi-a putut continua cursul său la seminarul din Innsbruck.

Viena, 5 Iunie. „Corespondenţa" slovacă publică următorul comunicat: Eri după amiazi a avut loc o adunare a deputaţilor slovaci din diferite grupe ale parlamentului, pentru a asculta referatele celor trei deputaţi, cari au făcut zilele acestea călătoria de studii la Varşovia şi Petersburg şi anume Kramartz, Slibovitzki şi Hribar.

Primul care a luat cuvântul a fost deputatul Kramartz, care a şi deschis şedinţa. El a accentuat cari sunt punctele cari trebue să formeze baza acţiunii în viitor a popoarelor slavice pe terenul cultural şi pe cel economic. Aceste puncte sunt următoarele:

1) Propunerea prinţului Trubetzkoi şi anume organizarea unei expoziţii slavice la Moscova, în anul 1911; 2) Infiinţarea unei bănci slavice; 3) Convocarea într'un congres la Praga a tuturor deputaţilor slovaci. Congresul va fi la Praga, în ziua de 15 Iulie a anului curent; 4) Stabilirea unor strânse legături între popoarele slave prin ajutorul cărţilor; 5) Desvoltarea organizaţiilor „Sokol" ale cehilor din Rusia şi 6) Constituirea unei federaţiuni pentru desvoltarea popoarelor slavice.

Paris, 5 Iunie. La ceremonia de eri a transportărei lui Zola la Panthèon a luat parte şi maiorul Alfred Dreyfus împreună cu soţia şi fratele său. *La un moment dat s'au tras din mulţime două focuri de revolver asupra lui Dreyfus. Acesta a fost grav rănit.* Criminalul a putut fi arestat. El se numeşte Sostheme Gregorii e redactor la ziarele „France militaire" şi „Gaulois" şi e în vârstă de 60 ani. In momentul atentatului s'a produs o panică de nedescris. Poliţia a procedat imediat la arestări, reţinând la închisoare mai bine de 100 persoane.

Bibliografie.

A apărut: **»Ciprian Porumbescu,** icoane din frământările unui suflet de artist.« De Dr. Valeriu *Branisce.* Broşură de 120 pagini. Cu portretul lui Ciprian Porumbescu, după ultima fotografie. Preţul unui exemplar 1 cor. 50 bani. Se poate comanda prin administraţia ziarului »Drapelul« Lugoj, sau deadreptul dela autor.

St. O. Iosif. „Zorile" Dramă istorică. în două acte şi în versuri. Preţul 1 cor. (10 b. porto).

„P. Ispirescu" Povestirile unchiaşului sfătos. 1 cor. 50. (10 b. Porto).

Vasile Alexandri. Ediţia II din opere complete. *Teatru I.*

De cuprinsul următor:

„Şoldan Viteazul", Mama Angheluşa", „Herşcu Boccegiul", „Clevetici", „Sandu Napoilă", „Surugiul", „Ion Păpuşariul", „Cucoana Chiriţa" „Barbu Lăutaru", „Paraponisitul", „Kera Nastasia« „Haimana", „Gură-Cască", „Stan Covrigariul", „Vivandiera", „Păcală şi Tândală", „Scara mâţei" „Craiu nou", Harţă Răzăşul", „Ramăşagul", „Peatra din casă", „Nunta ţărănească", „Chiriţă la Iaşi", „Chiriţa în Provincie".

Preţul 1 cor. 50 b. (20 bani porto.

De sub poalele munților apuseni.

— Maiu, 1908.

Onorată Redacțiune! Despărțământul Alba-Iulia, aparținător *»Reuniunei învățătorilor gr. cat din Arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș«*, și-a ținut adunarea generală de primăvară Joi în 21 Maiu a. c. n. în comuna *Coșlor*, conform §. 21 din statute, care adunare conform programului s'a început cu celebrarea cultului divin prin preotul local D. *Filip Pojar*, iar răspunsurile liturgice au fost cântate de corul improvizat de învățătorii acestui despărț.

Cât de mare a fost bucuria noastră, când la intrarea noastră în comună ne-am văzut încunjurați de țăranii acestei comune, bărbați, femei, tineri și bătrâni, toți în haine de sărbătoare. Și par'că ceteai pe fețele lor bucuria și dragostea că au onorul a primi în mijlocul lor pe apostolii desvoltării tinerei generațiuni.

După terminarea cultului divin, P. On. D. Simion *Micu* protop. tractului Albei-Iulia ieșind din altar în fața poporului adunat, și prin vorbe alese le-a rostit o cuvântare, în care a recomandat poporului a se feri de însoțirile cele rele, cari adesea aduc mari neajunsuri și năcazuri asupra unui popor și asupra unei familii: *alcoolul*, *lenea*, *luxul*, *ospețele și pomenile*, cari de multe ori sug pe un an întreg sudoarea bietului țăran, și pe neștiute îl duc la decadință și ruină, atât materialminte cât și moralminte.

Apoi în ordine sărbătorească încunjurați de popor ne-am dus la școală, unde imediat s'a început examenul conform planului de învățământ, fiind întrebați elevii din toate obiectele, însă spre mirarea noastră, când s'a început cetitul din limba maternă, după metodul »Fonomimic« cum fiecare elev din despărț, celui ce cetea, făcea cu degetul arătător semnul sunetului în aer. Intreg examenul prin răspunsurile clare ale elevilor a mulțumit în de ajuns pe publicul asistent. Examenul a fost spre lauda tinărului învăț. Iacob Muntean și a preotului Filip Pojar.

După terminarea examenului și dimiterea elevilor către casă, s'a întrunit tot poporul în școală, fiind că pe timpul examenului n'a încăput. Președintele despărțământului Dl Ioan Domșa a dechis adunarea prin un discurs acomodat chemării părinților, în care s'a schițat: *»Buna creștere a copiilor«*.

A urmat apoi cetirea apelului nominal, din care s'a constatat 1 membru fundator, 11 membrii ordinari prezenți; iar 2 membrii fondatori și 5 membrii ordinari absenți. La punctul acesta s'a făcut propunerea, ca membrii ordinari, cari nu-și vor motiva absentarea, să fie admoniați pe calea oficiului protopopesc. Apoi a urmat cetirea procesului verbal din adunarea precedentă și esmiterea comisiunilor: a) pentru clasificarea examenului și a disertației, b) pentru censurarea cassei, încassarea taxelor și susceperea de membrii noi, c) cenzurarea raportului bibliotecarului.

După aceasta Dl Ioan *Domșa* cetește disertația intitulată: *»Prin ce mijloace s'ar putea îmbunătăți soartea poporului nostru«*? Disertația fiind lucrată cu mult zel și foarte potrivită pentru popor i-s'a adus mulțumită protocolară și pentrucă n'a lipsit aproape în nici o adunare fără a avea vre-o lucrare în interesul învățătorilor și poporului.

Apoi s'au cetit raporturile cassarului și bibliotecarului, cari sau predat comisiunilor spre cenzurare. Președin ele suspinde ședința pe 10 m. — După redeschiderea ședinței, raportorul comisiunei pentru clasificarea examenului și disertației Dl Ioan Popa raportează: că examenul l'a aflat de foarte bun; iar disertația fiind în interesul poporului recomândă a se publica în vre-un ziar, care ar fi la îndemâna poporului.

Raportorul comisiunei pentru cenzurarea cassei Dl Iacob Muntean raportează: că rațiociniul cassarului, cetind-ul din pozițiune în pozițiune combinândul cu documentele, l'a aflat în ordine, și recomândă adunării a da cassarului Dl Aurel Pop absolutorul, mai de parte raportează: că sau încassat dela următorii membrii ordinari: Laurențiu Pop 4 cor., Nicolau Cristian 2 cor., Georgiu Spătăcean 2 cor., Ioan Popa 2 cor., Ion Udrea 2 cor., Filip Pojar 2 cor. Georgiu Mitrofan 2 cor., Ioan Domșa 2 cor. Aureliu Pop 2 cor., Ioan Tănase 2 cor. — și dela următorii poporenii: Ștefan Sântimbrean 1 cor., Teiușan Manoilă 1 cor., Cernău Macarie 1 cor., Conțan Pavel 1 cor. Câmpean Gavrilă 1 cor., Suciu Vasilie 1 cor. Bogdan Petru 60 fil., Conțan Nicolae 60 fil., Ciobota Florian 50 fil., Teușan Petru 30 fil. = 30 cor., cari s'au predat casarului Dl Aureliu Pop spre a-i administra ulterior cassarului central în Blaj.

Adunarea esprimă marinimoșilor poporeni pentru benevola contribuire căldurosa mulțămită.

Apoi din raportul bibliotecarului resultă, că biblioteca despărț. dispune de 290 cărți, dintre cari parte sunt din domeniul istoric, parte din domeniul literaturei, parte din domeniul dramatic, mai departe pe basa unui conclus adus în una din adunările anterioare se dispune a se mai înmulți numărul cărților prin cumpărare.

După aceasta s'a ales o comisiune de 2 membrii pentru verificarea procesului verbal în persoanele d-lor: Georgiu Spătăcean și Nicolau Cristian. Adunarea viitoare se va ținea în comuna Intregălzi pe la începutul lunei lui Septemvrie a. c. n., iar prelegător învățătorul de acolo d-l Silvestru Nestor. Disertanți s'au anunțat mai mulți dintre membrii ordinari ai acestui despărțământ.

La eventualele propuneri se aduce conclus ca dintre membri rămași în restanție cu taxele strămutați în alte despărț. să notifice pe acei restanțieri președintelui din acelea despărțăminte.

După pertractarea tuturor punctelor din program, președintele prin un frumos discurs mulțămind publicului închide adunarea la oarele $2^1/_2$.

La masa, ce-a urmat în casele d-lui învățător I. Muntean, s'au rostit mai multe toaste. Primul toast la rostit P. On. Sef. al tractului în sănătatea învățătorilor și în special învățătorului local — ear președintele despărț. Ioan Domșa în sănătatea iubitului șef, a urmat apoi intonarea poesiei neuitatului și iubitului fost profesor Aurel P. Bota: »La țărmurile mării îmi săpați mormântul meu«. *Raportorul.*

Plantarea de pomi din Șura-mare.

— *Maiu 1908.*

Reuniunea română agricolă sibiiană, precum se știe, imparte membrilor săi din câte o comună la an câte un altoi măr patul. sau alt soiu de meri. Scopul urmărit este, ca cultivătorii să se îndeletnicească cu cultura în massă (în mare) a puține, dar cu atât mai alese soiuri de poame. Predarea altoilor e împreunată de regulă cu instrucțiuni teoretice și practice din pomărit ba altoii dăruiți să pun în pământ, se plantează în grădinile membrilor prin anume trimiși ai comitetului Reuniunei. Cu un cuvânt, și această lucrare a harnicei noastre Reuniuni, e cât se poate de folositoare și prin urmare cât se poate de sărbătorească pentru noi sătenii, cari numai arareori ne bucurăm de oaspeții distinși, anume veniți să stea cu noi de vorbă, să ne dea povețe de înaintare.

Comitetul Reuniunei, prin mijlocirea parohului nostru Nicolae Opriș și a învățătorului Ioan Opriș, ne-a adus de cu vreme la cunoștință, că în primăvara de față vom primi câte un altoi măr, care va fi plantat în grădina fiecărui membru, și că în acest scop să pregătim gropile de lipsă și cum să le pregătim.

Duminecă după Sf. Paști, trimișii Reuniunei, domnii Aurel Cosciuc, membru în comitet și secretarul Vic. Tordășianu, au sosit în mijlocul nostru, întâmpinați de dragostea obștei noastre, însetate de povețe. După sfânta slujbă bisericească ne-am adunat cu mic cu mare în curtea școalei, unde secretarul Tordășianu ne împărtășește scopul ce Reuniunea îl urmărește prin lucrarea de față și ne roagă pe toți să ascultăm prelegerea directorului nou înființatei școale economice consistoriale a d-lui A. Cosciuc.

D-l Cosciuc începe prin a ne vorbi despre prășirea pădureților și stărue să ne folosim mai ales de pădureții prășiți de noi înșine din simburi. Trece la strămutarea pomișorilor, apoi la altoire, la uneltele de folosit și ajunge la altoilor, lucruri pe cari ni-le-a predat în mod nu se poate mai la înțeles. Ajungând la plantarea altoilor ne arată cum are să se sape groapa; cât de adâncă și cât de largă are să fie, cum trebue să urmăm cu pământul scos din groapă, cum să fie și cum să se bată parul, de care are să se lege a toiul, cum să urmăm la ciontarea rădăcinilor și a crengilor, etc. După instrucțiunea practică, d-l Cosciuc a luat amână pomul, și cu ajutorul uneltelor de pomărit, l-a trecut prin toate lucrările până la așezarea lui în pământ. Dela grădina școlară am trecut în grădinile altor membri, unde ni-s'au dat nouă povețe. După toate cele auzite din graiul d-lui Cosciuc, trebue să ne bucurăm că atât consistorului, cât și Reuniunei agricole i-a succes să câștige pe acest tinăr priceput și harnic la lucrările lor, ce tind la răspândirea cunoștințelor din economie și prin aceasta la bunăstarea și înflorirea noastră economică.

Terminate lucrările din pomărit, ne-am întrunit în sala mare a școalei, unde secretarul Tordășianu ne-a vorbit timp de aproape 3 oare despre foloasele însoțirilor de tot soiul. Ne-a arătat la ce anume rezultate au ajuns tovărășiile agricole, întemeiate cu concursul reuniunei agricole, cum ele dispun de mașini de sămânat, de pluguri sistem Sack, de grape de mușchi, de tăvăliguri, de triore, și până și de mașini de îmblătit, al căror preț se apropie la 10·000 cor. Ne vorbește cum prin mijlocirea tovărăsiilor se pot procura semințe fel de fel, pomi, vite de prăsilă, etc. Trecând apoi la însoțirile de credit sătești sistem Raiffeisen, arată cum ele se alcătuesc cu puțini bani și cu toate acestea prin ele ne putem ajuta la cumpărări de moșii, la cumpărări de unelte economice, la cazuri de perire a vitelor, la asocieri de lăptării și untării, etc. etc. etc. etc. Ne arată roadele binecuvântate, la cari au ajuns însoțirile alcătuite cu concursul reuniunei agricole și cum unele din acestea astăzi lucrează singur cu capitalele depuse la ele spre fructificare, cu fondurile de rezervă și cu cuotele de câte 20 cor. ale părtașilor, și cum prin urmare ele nu mai datoresc cu nimic la alte bănci etc. De încheiere, făcându-ne cunoscut articolul »Bănci și tovărășii« din Nr-ul 19 al »Rev. Econ«, în care se pleadează împotriva înființării de bănci pe acții, apelează la noi să alcătuim o însoțire Raiffeisen în Șura-mare.

După d-l Tordășianu ia cuvântul parochul Nic. Odriș și arată cum reuniunea agricolă prin trimișii săi, cari ne caută la vetrele noastre, nu urmărește decât scopul luminării și al bunei stări a țăranilor și se declară gata să între de primul în însoțire. Exemplul vrednic a aflat vrednici urmași și astfel înscrisus'au cam 30 economi la însoțire. Aceasta s'a și constituit și a ales prezident pe parochul N. Opriș, iar la celelalte posturi tot fruntași. D-l Tordășianu a luat angajamentul să pregătească actele recerute la înregistrarea firmei și astfel în scurtă vreme o să avem în Șura-mare un așezământ, care va lucra la fericirea vremelnică a noastră.

Dacă și această lucrare a fost de Dumnezeu binecuvântată vrednicia îi revine parochului Nic. Opriș, învățătorului I. Opriș și d-șoarei Sofia Vasilie, cari cu toții au fost la posturile lor.

»Invingătorul«.

Voci din public*)

Alegerea de preot la Râșnov.

— Fine. —

Duminecă dimineața a fost convocat din nou Comitetul parohial pentru candidare. Acum ilustrul comisar a venit cu protocolul gata și din cauza aceasta notarul Comitetului și-a părăsit postul. Reverendisimul anonim susține, că și-a părăsit postul, că ar fi fost brutalisat. Aceasta este o minciună mizerabilă. Notarul trăiește, poate fi întrebat. Nu a fost brutalisat, ci a fost scandalizat, că i-se cerea să ia la protocol cu totul altceva, decât ceeace se tracta în comitet.

Se zice că protocolul ar fi fost subscris de majoritatea Comitetului. Dacă s'a întâmplat așa, asta e tot rezultatul apucăturilor comisarului conzistorial, care a declarat, că pe răspunderea lui alegerea se va face pe clasa a doua si astfel a sedus pe membrii de a subscrie protocolul.

In fine s'a trecut la actul alegerei.

O astfel de alegere barbară nu cred, că ar fi posibilă nici între cei mai necivilizați oameni. Membrii sinodului cu drept de vot au fost în număr cam de 600, cari purtați de nas de vicleanul comisar au ieșit din biserică, ale cărei uși îndată s'au închis pentru că li-se spusese că alegerea se va face în școală. Au ieșit toți, afară de niște bătrâni neputincioși, cari nefiind în stare a se strecura repede prin mulțime, au fost închiși în biserică, de unde neputând ieși mai multă vreme, acolo au fost necesitați ași îndeplini trebuințele trupești. In modul acesta istețul protopop al Sighișoarei ne-a spurcat biserica. In școală însă nu s'a putut ținea alegerea, căci toate ușile au fost încuiate și de urma cheilor nu s'a putut da. Aceasta încă a fost o apucătură pentru a scoate pe oameni din biserică. Alegerea s'a făcut însă tot în biserică, la ușa căreia erau postați jandarmii și jurații, cari aveau poruncă de a lăsa în biserică numai pe partizanii candidatului oficios, pe ceilalți îi împingea îndărăpt. Și lucrul acesta îl îndeplineau nu numai jandarmii dar chiar însuși herculicul comisar și-a părăsit masa prezidială și a venit la ușă pentru ca să dovedească lumei de ce forță musculară dispune. Mulțimea votanților fiind împedecată de ași exercia dreptul, George Ilie s'a strecurat printre jandarmi și a voit să deschidă ușa de tot și astfel și ceice nu aderau la ginerele dlui Hamsea să poată intra în biserică și să-și validiteze dreptul pe care li'l dă legea. In momentul acela însă a fost zărit de comisarul conzistorial, care uitându-și de demnitatea sa de protopop uitându-și de localul în care să află, ca un bătăuș de profesie s'a repezit asupra lui George Ilie pe care cu un teribil pumn în piept era să'l restoarne peste cele 4 trepte inalte ce erau înapoia lui și astfel să'l nenorocească și pe el și familia lui, dacă instantaneu George Ilie nu s'ar fi apucat de haina comisarului modern. De altfel aceasta faptă nu de protopop ci de orice altceva e dată spre apreciarea tribunalului. Cu toate acestea corespondența din cestiune afirmă că Ilie a sărit asupra comisarului îngrozitor, dar cel ce cunoaște și pe George Ilie și pe comisar nici odată nu va crede aceasta.

In chipul acesta comisarul conzistorial a sfârșit alegerea de popă și candidatul oficial al dlui Hamsea a întrunit 345 de voturi cele mai multe prinse și cu șoalda, iar cealaltă jumătate de membrii ai Sinodului văzând brutalitățile și abuzurile comisarului, indignați peste măsură au părăsit biserica pe care în așa chip o batjocoresc slujitorii ei. Contra alegerei, contra abuzului și contra purtării neevangelice a Sfinției Sale Dlui comisar conzistorial s'a înaintat protest atât la Scaunul protopopesc cât și la Conzistorul Arhidiecezan

Cu alegerea din Rêșnov s'a introdus o nouă eră în biserica noastră, adecă era forțelor musculare a comisarilor de alegere. Se vor alege de aici înainte de comisari numai atleți, cari cu puterea pumnului să poată influința și asupra acelor credincioși renitenți, cari nu se lasă a fi cumpărați cu rachiu. In forma aceasta a decurs alegerea de preot dela Rêșnov și noi nu putem încheia cu dorința ca să dea Dumnezeu tot astfel de protopopi ca cum e Moldovan al Sighișoarei și Hamsea al Branului. Ceice se vor interesa de cursul alegerei dela Rêșnov ne vor da dreptate. Cu aceasta și încheiem definitiv discuția ziaristică în această chestie, pentru că cu astfel de indivizi ca cum e Reverendisimul autor anonim al corespondenței din numărul 17 poporal al Gazetei Transilvaniei, ascuns după iscăliturile unor oameni de același calibru ca și el, nu vom sta de vorbă, nevoind de altfel a uza și a abuza de ospitalitatea Onoratei Redacții a iubitei noastre Gazete.

Rêșnov, în 18 Maiu 1908.

Ion N. Scurtu m p, Vasile Dobrescu m. p. Ion Drăgici m. p. George Proca m. p. I. Ilie m. p. Nr. c. 471, Dumitru Dobrescu m. p. George Steniloiu m. p. Neculai Vlaicu m. p. Vasile Ilie m. p. Voicu Ilie m. p. Neculai Staicu m. p. Andrei Trett m. p. Ștefan Proca m. p. Ion Radacina m. p. Dumitru Nan Nr. 473 m. p. Gheorghe Rădăcină m. p. Gheorghe I. Scurtu m. p. Ion N. Staicu m. p. Andrei Rădăcină m. p. Gheorghe Bunea m. p. Ion Tăbăcari m. p. Neculai Grădinar m. p. Ion Ciocoi m. p. Dumitru Stăniloi m. p. Dumitru D. Stăniloiu jun. m. p. Neculai Mihai m. p. Bucur Ilie m. p. Ion Ilie m. p. Ion Țăran m. p. George V. Staniloiu m. p. George Praovan m. p. Eremie Dobrescu m. p. Ion Ducari, George B. Soiu Andrei Nan subrișí prin N. Staicu, Ion Eftemie m. p.

*) Pentru cuprinsul celor publicate sub rubrica aceasta răspund autorii. — Red.

Declarațiune.

Onorată Redacțiune! In câteva numere din urmă ale mult prețuitei DVoastre foi s'au scris mai multe și despre regretabilele neînțelegeri în afacerea alegerii de preot in Rêșnov, și am văzut în diferitele corespondențe relativ la aceasta obvenind numele de George Proca.

Permiteți-mi a observa, că cu numele George Proca se află vre'o 6—7 persoane în Rêșnov și că deci cei numiți s'au iscăliți în amintitele corespodențe nu sunt identici cu mine, care am stat la o parte și nu m'am amestecat.

George Proca
director școlar în pens.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce

Biblioteca musicală:
Note pentru voce şi piano.

I. Vidu: Au apărut în Tipografia diecezană din Arad următoarele: „Neguţa“, cor mixt cu soli de Tenor-Sopran. Preţul 1 cor. 50 fileri (2 Lei).

„ „ „Coasa“, melodie poporală. Prelucrare şi armonizare. Preţul 60 fileri.

„ „ „Logojana“ pentru o voce şi pian. Preţul 1 cor. 50 fil.

„ „ „Preste deal“... Cor mixt cu soli compus pe motive din muzica poporală rom. Preţul 1 cor. 50 fileri.

T. Lugojanu: „Cântări bisericeşti“ pentru slujbe ocazionale din Molitvelnic (Evhologiu) ş. a. Preţul 8 coroane.

„ „ „De ducă“... Cor bărbătesc, pe motiv poporal. Preţul 1 coroană.

Se pot procura prin librăria „Gazetei Transilvaniei“, Braşov.

Din Biblioteca Societăţii »Sleaua« (Bucureşti, Institutul de arte grafice I. St. Rasidescu) a apărut N-rul 15 cuprinzând: **»Românii de peste Carpaţi«** de I. Russu-Şirianu, şi N-rul 16 cuprinzând: **»Românii şi Dacii«** de Dr. I. Lupaş. Preţul 15 bani.

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de *Vas. Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Preţul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viaţa şi operile lui Andreiŭ Mureşianu, studiu istoric-literar de Ioan Raţiu, prof. ord. la preparandia din Blaşiŭ, Preţul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitu curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blaşiŭ.

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, apelul dat către ministerul de interne D. Perczel prin d-l Dr. Amos *Frâncu* n causa fondului pentru monumentul lui Iancu. Preţul este 1 coronă. In România 2 lei plus 5 banĭ porto.

„Ţĕranul român şi ungur din Ardeal“, studiu psihologic poporal de I. *Paul.* Preţul 1 cor. (+ 5 b. porto).

„Românul in sat şi la oste“. Acesta este titlul unei nouĕ cărticele, de p-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul şi meritosul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Preţul 20 b., cu posta 26 b.

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Păcăţian. Preţul 2 cor. (+ 10 b. porto).

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino şi Lissa“, interesanta şi eminenta conferenţă, ce a ţinut'o d-nul colonel c. şi r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Braşov şi Sibiiŭ. Broşura conţine şi două portrete binĕ reuşite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era majoe, altul din timpul mai recent; mai conţine şi o hartă a Lissei, cum şi ilustraţiunea mormĕntului eroului nostru. Preţul 80 b. plus 6 b. porto.)

„Pintea Vitĕzul“, tradiţiunĭ, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul*. Cea mai completă scriere despre eroul, Pintea. In ea se cuprind forte interesante tradiţiunĭ şi istorisirĭ din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 40 banĭ. plus 6 banĭ porto.

Nr. 7816/1908.

PUBLICAŢIUNE.

In requisiţiunea primită dela on. tribunal reg. din loc ca judecătorie urbarială, aducem prin aceasta la cunoştinţa publicului, că tabla regească din Marosvásárhely în cauza efeptuirii comasării în Poiana a adus următoarea sentinţă:

O Felsége a király nevében!

A marosvásárhelyi kir. itélőtábla.

Schiel Gusztáv és érdektársai felpereseknek, Brassó város többi érdekelt birtokossa alperesek ellen, a Brassó város határához tartozó „Pojana“ nevű határrész tagositása iránt a brassói kir. törvényszék előtt folyamatba tett és az 1907. évi december hó 31-ik napján 10348 szám alatt hozott itéletével befejezett birtokrendezési perét, Dr. Venter Gusztáv ügyvéd által képviselt Furnica Miklós és érdektársainak 1908. évi március hó 2-ik napján 2009—908 p. sz. a. beadott felebezése folytán 1908. évi április hó 15-ik napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vevén, következő

itéletet hozott:

Al elsőfokú biróság itéletét indokai alapján helybenhagyja.

Kelt Marosvásárhelyen, 1908. évi április hó 15-ik napján.

Ternowszky Béla s. k., elnök.

Bocskor Antal s. k., előadó.

Totdeodată, la recercarea aceluiaş tribunal publicăm, că on. acelaş sentinţă tablei a expedat-o şi comunicat-o însoţindu-o cu următoarea:

Sz. 3774/908 polg.

Végzés.

A marosvásárhelyi kir. itélőtábla által a folyó hó 15-ik napján 894—908 polg. szám alatt hozott fennebbi itélet a kir. törvényszék az érdekelt felekkel, illetően képviselőikkel kézbesitės, illetően a Brassó szab. kir. város területén szokásos módon való közhirrététel utján közli azzal, hogy a kir. törvényszék itéletét helybenhagyó fennebbi kir. itélőtáblai itélet ellen az 1881. évi XLV. t.-c. 9. § ának és a 356—1893. I. M. szám alatt kiadott birtokrendezési eljárási utasitás 46. § ának harmadik bekezdése szerint a harmadbirósághoz felebbvitelnek helye nincs, s ennélfogva azon itélet jogerejü.

Brassó, 1908. évi április hó 28-án.

A kir. törvényszék, mint úrbéri biróság üléséből.

Wittich s. k., elnök. Nagy s. k., jegyző.

Brassó, în 20 Mai 1908.

(181,1—3. *Magistratul orăşănesc.*

Haideţi se sprijinim comercianţi români

şi numai dela comercianţi români să cumpărăm.

Cine va cumpăra în anul acesta (cel puţin de 5 ori) dela comerciantul român: F. A. Degan din Fiume (Postafiok Nr. 163) va primi de anul nou un călindar românesc de păreţe gratis!!

Aşa un călindar frumos nu a mai apărut până acuma. Pentru cei interesaţi amintim, că conţine un Bloc (carte) cu 365 foi în care să află toate sărbătorile noastre. Va avea şi o corfă frumoasă pentru epistole sau lucruri de mână şi pe deasupra, reprezintă în pictură artistică portul Fiume.

Acest calendar împodobeşte ori şi ce salon, deci recomandăm să nu lipsească din nici o casă românească.

Cereţi preţcurent românesc gratis! Degan trimite (franco) în un pachet de 5 kgr. şi mai multe mă-

Mulţi îi laudă cafa cea bună, care costă un kgr. 1 fl. 20 (2 cor. 40), apoi Tea aromatică, Ciocoladă, „Aparat pentru fertul laptelui tare practic“. Mandule, Sardine, Stafide etc., pe cari la el în totdeauna le aflăm proaspete şi cu preţul cel mai ieftin. Cei mai de frunte români comandă dela iel. Faceţi comandă de probă fraţi români şi vă veţi convinge.

Scrieţi româneşte!

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fileri** se vinde la zaraful **Dumitru Pop,** la tutungeria de pe parcul Rudolf, şi la **Eremias Nepoţii.**

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.